

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΔ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1985

ΑΡΙΘ. 3

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

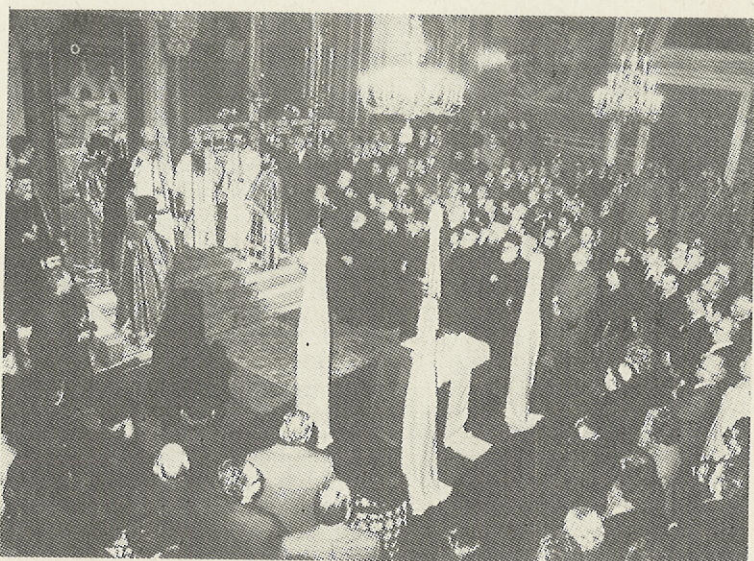
Μνημόσυνο για πεσόντες Κληρικούς στην Έθνική Αντίσταση. — Εύαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητού του Παν)μίου Αθηνών, «Ο ύπαρξισμός των Τριών Ίεραρχών». — Μητροπ. Πατρών Νικοδήμου, Ήωδη της Θεοτόκου. — Ίωάννου Φουντούλη, Καθηγητού του Παν)μίου Θεσσαλονίκης, Απαντήσεις σε λειτουργικές, κανονικές και άλλες άπορίες. — Αρχιμ. Συμεών Χατζή, Το διδακτικό έργο της Έκκλησίας. — Αλεξάνδρου Μ. Σταυροπούλου, Έπ. Καθηγητού Παν)μίου Αθηνών, Συναντήσεις ζωής. — Στυλ. Παπαδοπούλου, Καθηγητού του Παν)μίου Αθηνών, Όφειλή στο Βασίλη Μουστάκη. — Επίκαιρα. — Βασ. Μουστάκη (†), Οί αθλοι του Σαμφών. — π. Αντ. Αλεβιζοπούλου, Οί «νέες αίρέσεις» στην Εύρωβουλή. — Μανώλη Μελινού, Απονομή λογοτεχνικών βραβείων. — Εύαγγέλου Π. Λέκκου, Ειδήσεις που ενδιαφέρουν τους Έφημερίους. — Νέοι συνταξιούχοι του TAKE.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Αθήνα, Ίασιου 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ίωάννης
Μιχαήλ, Αναστασία Β-
157 72 Αθήνα, Τηλ. 77.87.978.

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΓΙΑ ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΚΛΗΡΙΚΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Μνημόσυνο για τους κληρικούς, που έπεσαν κατά την περίοδο της έθνικης αντίστασης, τελέστηκε την Κυριακή, 20 Ίανουαρίου στις 10 το πρωί στον Μητροπολιτικό ναό Αθηνών.

Προέστη ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Σεραφείμ που εξέφώνησε τον έπιμνημόσυνο λόγο.

Μεταξύ των άλλων ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος, είπε:

«Είχαμε χροός ιερό και καθήκον υπέροτα να τιμήσουμε αυτούς τους νεκρούς...

»Είναι δυνατόν να λησμονηθούν οί ήρωικοί εκείνοι ρασοφόροι κληρικοί και μοναχοί, οί όποιοι και ένόπλιως έδρασαν σιάς ομάδας των Έλλήνων ανταρτών;

»Όταν ή πατρίδα κατέστη δούλη του Αξονος, ό έλληνας Κληρός πρωιοστάτησε στήν Αντίσταση. Ηρωικοί ρασοφόροι και μοναχοί, ένοπλιο μάχονταν σιό πλεονό των ανταρτών...

»Τιμούμε σήμερα όν κληρικό, που έδωσε τή ζωή του με τους άγώνες του για τήν έλευθερία μας από τή γερμανική κατοχή».

Στή συνέχεια, ό Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος τόνισε ότι τό μνημόσυνο αποτελεί έλάχιστο φόρο τιμής «αφού δέν κατέστη άκόμη δυνατόν να σιήσουμε τό μνημείο του άγνωστου ιερέως ή κληρικού, στήν πρωτεύουσα τής πατρίδος μας».

Παρέστησαν εκπρόσωποι όλων των κομμάτων, ό Νομάρχης και ό Δήμαρχος Αθηνών.

“Ο ΥΠΑΡΕΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΤΡΙΩΝ ΙΕΡΑΡΧΩΝ,,

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ὁ πρόσφατος ξεροτασμός τῆς μνήμης τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν δικαιολογεῖ νὰ παρεμβάλωμε στή σειρά τῶν ἄρθρων μας τὴν παρούσα συνοπτικὴ παρουσίαι τῆς ἀπαραιτήτου «ὕπαρξιακῆς» διδασχῆς τους, ἡ ὁποία ἀνέδειξεν αὐτοὺς πράγματι ὄχι μόνο «οὐρανοφάντορας», ποὺ μελώδησαν τὸ ἐναρμόνιο μέλος τῆς Θεολογίας, μὰ καὶ ρηξικελεύθους σκαπανεῖς γνησίας «ὕπαρξιακῆς φιλοσοφίας» τὴν ὁποία προέβαλαν κατὰ τρόπον πρωτοπορειακὸ καὶ ἀνυπέρβλητο.

Κατὰ τοὺς Τρεῖς Ἱεράρχας ἡ ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς, ποὺ πλάσθηκε «κατ’ εἰκόνα» καὶ «καθ’ ὁμοίωσιν» τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι κἀνὶ στατικό, ἀλλὰ πάντοτε, κατὰ τὴν ἔκφρασι τοῦ Μ. Βασιλείου, κάθε μέρα καὶ ὥρα ὑπόκειται «ἀλλοιώσεσι καὶ τροπαῖς». Ἄλλ’ ἐνῶ τὸ σῶμα τῆς ἔχει βιολογικῶς καθωρισμένη πορεία, ἀπὸ μικροῦ εἰς τὸ μεῖζον αὐξανόμενον», ἔπειτα δὲ μὲ τὸ γῆρας ἀπὸ τοῦ τελείου πρὸς τὸ ἔλαττον συστελλόμενον», ἀντίθετα ἡ ἀναποφεύκτως συντελουμένη μεταβολὴ καὶ ἀλλοίωσις τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, ἐπειδὴ δὲν ὑπόκειται σὲ αἰτιώδη νομοτέλεια, ἔχει κἀνὶ τὸ «ποικίλον καὶ πολυειδέες». Ἡ ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς μπορεῖ εἴτε νὰ ὑποστῇ «καλλίστην ἀλλοίωσιν» καὶ μεταβολὴν «ἐπὶ τὸ βέλτιον καὶ πνευματικόν» καὶ νὰ παρουσιάσῃ τὸ «ἐκ χειρόνων εἰς κρείττονα προκόπτειν» καὶ τὴν «ἐπὶ τὰ κάλλιστα» μεταποίησι, εἴτε νὰ φθάσῃ σὲ «θηριώδη κατάστασιν», νὰ γίνεταί «ἵππος θηλυμανῆς», νὰ προάγεται «πρὸς τὸ μεῖζονα ἀμαρτάνειν» καὶ νὰ διαπιστώσῃ ὅτι «ταχύς ἐστι πρὸς τὸ χεῖρον ὁ δρόμος».

Ἡ κατεύθυνσις τῆς πνευματικῆς ἀλλοιώσεως ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς καλῆς ἢ κακῆς χρήσεως τοῦ «αὐτεξουσίου», ἡ ὁποία ἐλκύει ἢ ἀποκρούει τὴ Θ. Χάρι καὶ ἀρωγή. Κατὰ τὴν ἐπιγραμματικὴν διατύπωσι τοῦ Χρυσόστομου, «τὸ κατορθῶσαι οὐκ ἐν ἡμῖν, ἀλλ’ ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ» τὸ δὲ ἐλέσθαι ἐν ἡμῖν καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ προαιρέσει.

Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ προκόπτει πνευματικὰ μὲ τὴν ἐνίσχυσι τῆς θελήσεώς του ἀπ’ τὴ Θ. Χάρι, «ἀνακαινοῦται ἡμέρα τῇ ἡμέρα», «ἀεὶ ἑαυτοῦ καινότερος γινόμενος», «ἀνακαινίζων ἑαυτοῦ ὡς ἀετοῦ τὴν νεότητα», παρουσιάζων ψυχὴν «Θεῷ νεάζουσαν» καὶ «διὰ παντὸς ἀκραιφνῆ τὴν νεότητα διατηροῦσαν», ἀκόμη καὶ ὅταν τὸ σῶμα «χρόνον κέκηκεν». Συνεχῶς «αὔξει τὴν ἐπαινετὴν αὔξησιν, ἣν ἐργάζεται λόγος τελειῶν εἰς ἄνδρα καὶ εἰς μέτρον ἡλικίας ἄγων πνευματικῆς». Ὡς «ὁδοπόρος ἢ δρομεύς», «ἐπὶ τὰ πρόσω τὰς τῶν ποδῶν βάσεις ἀμιλλωμένας ἀλλήλας εἰς δρόμον ἀμείβων» καὶ «ἐπιποθῶν ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων», «ἀμεταστρέπτως» «ἐπὶ τὸ τῆς ὁδοῦ τέρμα» καὶ «πέρας» χωρεῖ ἢ τρέχει καὶ «καταρτίζει τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡσεὶ ἐλάφου καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ἰσθῶν».

Ἐπομένως ἡ πνευματικὴ προκοπὴ δὲν εἶναι μόνον κινήσις «ἐπὶ τὰ πρόσω», ἀλλ’ εἶναι ἐπὶ πλεόν καὶ πρὸ πάντων κατεύθυνσις πρὸς τὰ ἄνω, εἶναι τὸ «ἄνω νεδεῖν»,

τὸ νὰ ἔχη ὁ ἄνθρωπος «μετάρσιον τὴν ψυχὴν ἐπερωμένην τῷ πόθῳ τῶν κρειπτόνων», τὸ νὰ εἶναι «γνήσιος τῶν ἄνω μύστης», νὰ ἐπιζητῇ «τὴν ἄνω πατρίδα», τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ, τὸ νὰ ἀποβάλλῃ «τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ καὶ νὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου», νὰ ζῇ «κάτω ῥέων καὶ ἄνω φερόμενος», νὰ ἔχη «ἀεὶ πρὸς τὰ ἄνω τὴν δρμήν», τεινὼν ὡς ἀναδενδρῶς «ταῖς κορυφαῖς τῶν ὑψηλοτάτων», νὰ περυνγίξῃ «πρὸς τὸν ἄνω κόσμον», «ὑπὸ μηδενὸς καθελκόμενος».

Ἡ ἀναγωγικὴ αὐτὴ πορεία προϋποθέτει ὄχι ἀμφιταλάντευσιν, μὰ «ἐδραῖαν καὶ μόνιμον» διάθεσιν βελτίστην καὶ «ἔξιν ἀρίστην», ἐπιμονή, ἐτοιμότητα γιὰ τὴν «ἐν τῷ σκάμματι καὶ τῷ σταδίῳ» πάλιν, γιὰ τὸ «πυκτεῦειν» καὶ γιὰ τὸ «πρὸς τὸν διάβολον παγκρατίζειν», ἀροβία γιὰ τὸ «πῦρ καὶ τὸ ξίφος καὶ τοὺς θῆρας καὶ τοὺς τὰς σάρκας τέμνοντας ὄνυχας», προσοχή, ἐπιμέλεια, ἐργήγορσι καὶ νῆψιν.

Τὸ αἶτημα, ἀπ’ τὸ ὁποῖο ἐμψυχώνεται ἡ διαμόρφωσις αὐτῆς τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, διατυπώνεται ἐπιγραμματικὰ ἀπ’ τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγο ὡς ἔξῃς: «Χριστῷ συνταφῆναι με δεῖ, Χριστῷ συναναστῆναι, συγκληρονομησάμενος Χριστῷ, υἱὸν γενέσθαι Θεοῦ, Θεὸν αὐτόν». Ὡστε τὸ τέρμα, πρὸς τὸ ὁποῖο ὁδηγεῖ ἡ κατὰ Χριστὸν προκοπὴ εἶναι ἡ «μέθεξις» τῆς μυστικῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ποὺ συνεχίζεται στὴ θεία Λατρεία καὶ στὴ μυστηριακὴ ζωὴ, τὸ «ἐν καινότητι περιπατεῖν», ἡ ἀναμόρφωσις τῆς ρυπαθείσης ἀπ’ τὴν ἁμαρτία εἰκόνας στὸ ἀρχαῖο καὶ πρωτόκτιστο κάλλος, ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπ’ τὸν θάνατο, ἡ ἀνάστασις, ἡ παροχὴ σ’ ἐμᾶς καὶ αὐτῆς τῆς ἀφθαρσίας τῆς σαρκὸς καὶ ὁ μετασχηματισμὸς τοῦ «σώματος τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης» τοῦ Χριστοῦ.

Ἔτσι, ἐὰν σήμερα οἱ γνωστοὶ ἐκπρόσωποι τῆς ὑπαρξιακῆς φιλοσοφίας Γιάσπερς καὶ Χάιντεγγερ τονίζουσι, ὅτι μία ἀπ’ τὶς «ὄριακῆς καταστάσεις», στίς ὁποῖες ὡς σ’ ἓνα τοῖχο προσκρούει ἡ ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς, εἶναι ἡ συνάρτησις τῆς μὲ τὸν χρόνο καὶ ὁ χρονικὸς προσδιορισμὸς τῆς μὲ τὸν θάνατο, πράγμα ποὺ εἶναι ἡ ὄντολογικὴ αἰτία τῆς ὑπαρξιακῆς βασανιστικῆς «μερίμνης» (Sorge) καὶ «ἀγωνίας» (Angst). ἐὰν γιὰ τὸν Γιάσπερς στίς ἀνυπέρβλητες «ὄριακῆς» αὐτῆς καταστάσεις ἀνήκουν ὄχι μόνον ὁ θάνατος, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνοχία, ὁ πόνος καὶ ἡ ἔλλειψις ἀσφαλείας· ἐὰν γιὰ τὸν Sartre ὁ κλῆρος τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως εἶναι ὁ κόρος, ἡ πλήξις καὶ ἡ ναυτία· ἐὰν προσορισμὸς μας, κατὰ τὸν Καμῦ, εἶναι τὸ ἀδιάκοπο «κατρακύλισμα τοῦ σισυφείου λίθου» — ἀντιθέτως γιὰ τοὺς χριστιανικοὺς «ὕπαρξι-στάς» Τρεῖς Ἱεράρχας ἡ ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς, ποὺ προκόπτει ἐν Χριστῷ, ζῇ «τῇ ἐλπίδι χαίρουσα», ἐλευθερώνεται ἀπ’ τοὺς ἐφιάλτες τῆς ἐνοχίας, τῆς ἀγωνίας, τῆς βασανιστικῆς μερίμνης καὶ τοῦ φόβου τῆς φθορᾶς καὶ

Η Ω Λ Η Τ Η Σ Θ Ε Ο Τ Ο Κ Ο Υ *

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

8. «ΘΕΟΣ ΙΣΧΥΡΟΣ»

«Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ Δυνατός»

Μεγάλα καὶ θαυμαστά εἶναι τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τὴν προσωπικότητα τῆς Παναγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου. Ὅμιλεῖ δὲ αὐτὰ ἡ Ἰδία καὶ τὰ χαρακτηριστικῆς: ὡς «μεγαλεῖα» τοῦ Θεοῦ, ὀφειλόμενα εἰς τὴν παντοδυναμίαν Του.

Ἰδοὺ οἱ λόγοι Τῆς: «ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ Δυνατός».

Ἄς ἴδωμεν τὰ κυριώτερα ἐξ αὐτῶν:

1. Ἐν πρώτοις, αὐτὴ ἡ «Κεχαριτωμένη» Παρθένος, ἡ τόσο ἐκλεκτὴ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ εὐρεθῇ ἀξία διὰ νὰ γίνῃ Μητέρα τοῦ μονογενοῦς Του Υἱοῦ, ὅταν θὰ ἐγεννᾶτο ὡς ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον, δὲν εἶναι εἰς τὰ μέτρα τῶν ἀνθρωπίνων δυνατοτήτων. Ὅταν τὴν ὀνομάζωμεν Παναγίαν καὶ Ὑπεραγίαν, αὐτὸ ἀκριθῶς ἐπισημαίνουμεν ὅτι ἐξεπέρασεν ἡ προσωπικότης Τῆς πᾶν μέτρον ἀνθρωπίνης ἀρετῆς καὶ ἀγιότητος, καὶ ἐφθασεν εἰς τόσο μεγαλειώδες ὕψος, ὥστε νὰ εἶναι θέοεικος, ὅτι αὐτὸ ὀφείλεται εἰς τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ πού τὴν «ἐπεσκόπισεν».

Ἐκείνη, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς Τῆς, κατέδαλε κάθε ἀν-

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 7 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1-2 τεύχους.

τοῦ θανάτου περιβάλλεται τὸ φωτεινὸ ἔνδυμα τῆς θείας υἰοθεσίας· ἀκούει τὰ πασχάλινά σημάντρα τῆς νέας ζωῆς· γεμίζει ἀπὸ ἐσωτερικὴ εἰρήνη· νικᾷ ὀριστικῶς τὸν πόνο καὶ τὴν ὀδύνη τοῦ θανάτου καὶ ζῆ μέσα στὴ χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως. Ἀκόμη καὶ «χεμιῶνα ὀρῶσα» ἡ ἀνθρωπίνη ὑπαρξίς, «χαίρει καὶ ἀγάλλεται» οὐ γὰρ τὰ παρόντα βλέπει, ἀλλὰ τὰ μέλλοντα ἀναμένει· οὐ πρὸς τὰς βροντὰς ὀρᾷ, ἀλλὰ τὰ δράγματα ἀναλογίζεται· οὐ τὰ σηπόμενα σπέρματα, ἀλλὰ τοὺς κοιμῶντας στάχυας». Καὶ στὸν κόσμο τοῦτο «ὁ κεκαθαρμένος τὸν νοῦν» ἀπολαμβάνει τὴ ζωντανὴ ἐπαφὴ μὲ τὸν Θεό, πού εἶναι τὸ «παντέλειον ἀγαθόν», «τὸ αὐτόκαλον, πρὸς ὃ πάντα ἀποβλέπει, οὐ πάντα ἐφίεται, κὶ ἔτσι καταναγάζεται ἀπ' τὴς λαμπρόνης τοῦ ἀλήθινου καὶ ἐρασμιωτάτου κάλλους τῆς θείας φύσεως, «οὐ ὃ ἐνατενίσας ταῖς μαρμαρυγαῖς καὶ ταῖς χάρισι, μεταλαμβάνει τι ἀπ' αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τινος βαφῆς, αἴγλην τινὰ ἀνθηρὰν εἰς τὴν οἰκίαν ὕφιν ἀναχρῶννόμενος».

θρωπίνην προσπάθειαν, διὰ νὰ τηρῇ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τηρῆται ἡ Ἰδία εἰς «τὴν ὁδὸν τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ζωὴν» (Ματθ. ζ' 14). Περαιτέρω, ἡ θεία χάρις, ἡ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα, κατεργάζεται καὶ ἀναπληρώνει: ὅτι δὲν θὰ μπορούσε νὰ φθάσῃ καὶ ἡ μεγαλυτέρα δυνατὴ ἀνθρωπίνην προσπάθεια. Ἔτσι, ὀλοκληρώνει ἡ «δύναμις τοῦ Ὑψίστου» τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον μὲ ἔνθεον ζῆλον ἤρχισεν ἡ Παρθένος, καὶ τὴν ἀναδεικνύει: «Κεχαριτωμένη» ὑπαρξί, μοναδικὴν εἰς τὸν κόσμον.

Αὐτὸ εἶναι τὸ ἀνυπέροχον ἠθικὸν μεγαλεῖον τῆς Παναγίας. Ἔργον θαυμαστὸν τῆς θείας δυνάμεως. Γεγονὸς διὰ τὸ ὁποῖον ὁ Ψαλμῶδὸς θὰ ἐπανελάβανε τὴν διὰ πίστωσιν, ὅτι: «αὕτη εἶναι ἀλλοίωσις (εἶναι ἔργον) τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου» (Ψαλμ. 76,11). Αὐτὴ ἡ ἠθικὴ μεταβολή, αὐτὴ ἡ ἀναγέννησις καὶ τελείωσις τῆς ἀγνῆς Παρθένου τῆς Ναζαρετ εἶναι ἀποτέλεσμα καὶ «ἀλλοίωσις» πού ἐπέφερον εἰς Αὐτὴν ἡ Δεξιὰ τοῦ Ὑψίστου, τ.ἐ. ἡ δύναμις τοῦ Ὑψίστου.

Τί λέγει τοῦτο εἰς ἡμᾶς; Μᾶς διδάσκει ὅτι, ὅσον καὶ ἂν ὁ χριστιανικὸς «ὕπογραμμὸς» (Α' Πέτρ. δ' 21) τῆς ἀρετῆς μᾶς εἶναι δύσκολος καὶ ἡ χριστιανικὴ ζωὴ ἀκατόρθωτος, πρέπει νὰ εἴμεθα θέοεικοι: ὅτι καὶ τὰ πλέον ἀδύνατα καὶ ἀκατόρθωτα καὶ ἀνώτερα τῶν δυνάμεών μας, ἐφ' ὅσον ἀποτελοῦν θέλημα Θεοῦ (καὶ εἶναι: θέλημα τοῦ Θεοῦ ὁ ἀγιασμός ἡμῶν) (Α' Θεσ. δ' 3), γίνονται πραγματικότης μὲ τὴν δύναμιν καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ.

Μὴ λέγῃς ποτέ, χριστιανέ, ὅτι δὲν γίνεταί τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, ἐξ ὧν ἐπιτάσσει καὶ παραγγέλλει ὁ Θεός. «Αἰ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσὶν» (Α' Ἰω. ε' 4). Γίνεταί ὅπωςδήποτε, μὲ τὴν βοήθειαν Ἐκείνου.

2. Προτοῦ ἀναμολογήσῃ ἡ Παναγία ὅτι: «ἐποίησεν» εἰς Αὐτὴν «μεγαλεῖα ὁ Δυνατός», τὴν εἶχε πληροφορήσει ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ, ὅτι τὸ μέγιστον θαῦμα, νὰ γίνῃ ἡ Παρθένος Μητέρα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, θὰ ἐπραγματοποιεῖτο, διότι: «δύναμις Ὑψίστου ἐπισκίασε: σο:» (Λουκ. α' 35). Καὶ Ἐκείνη εἶναι ἀπολύτως θεοβαία, ὅτι θὰ ἀξιωθῇ, ὅπως τῆς ἀνήγγελεν ὁ ἀρχάγγελος, νὰ εἶναι ἡ Θεομήτωρ, ἡ Θεοτόκος.

Ἀνθρωπίνως αὐτὸ ἦτο ἰδύνατον. Μία πάναγνος Παρθένος ἀνύμφευτος νὰ γίνῃ μητέρα! Κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους ἀπεκλείετο τελείως. Ἀκόμη δὲ περισσώτερον, νὰ

γεννήσῃ... τὸν Θεὸν τοῦ παντός, ἦτο ἄλλως δι' ἄλου ἔξω ἀπὸ κάθε ὄριον καὶ μέτρον ἀνθρώπινον.

Ἐν τούτοις ἡ Παναγία κατανοεῖ ὅτι αὐτὸ πού τῆς ἀνηγγεῖλεν ὁ ἀρχάγγελος εἶναι: μὲν θαῦμα «πᾶσαν ἐνοσίαν ἐκπλήττον καὶ ταράττον», ἀλλὰ καὶ τὸ θαῦμα εἶναι: μέσα εἰς τὰς ἐκδηλώσεις τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ.

Ἦδη εἶχε ἐνώπιόν τῆς τὸ θαῦμα τῆς παρουσίας τοῦ ἀρχαγγέλου. Αὐτὴ δὲ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἀναγγελία εἰς Αὐτὴν τοῦ μεγάλου μηνύματος — ὅτι: θὰ γεννηθῆ ὁ Σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὅτι: θὰ ἔλθῃ ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας — ἔτσι: ὅπως ἔγιγε, μὲ τὸν ἔκτακτον τρόπον τοῦ οὐρανοῦ ἀπεσταλμένου, ἦτο θαῦμα μέγα. Διὰ τὴν θὰ πραγματοποιηθῆ καὶ ἡ συνέχεια τοῦ θαύματος, ἡ ἐκ τῆς Παρθένου γέννησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ;

Καὶ ὅπως ἡ δύναμις τοῦ Ὑψίστου ἐπραγματοποίησε τὸ μοναδικὸν καὶ ἀνεπανάληπτον. Ὁ Χριστὸς ἐτέχθη ἐκ τῆς Παρθένου.

Καὶ ἡμεῖς καλούμεθα, διὰ μέσου τῶν ὑπερφῶν αὐτῶν γεγονότων, νὰ ἐνισχυθῶμεν εἰς τὴν πίστιν: ὅτι καὶ τὸ θαῦμα εἶναι: ὠρισμένον μέσα εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ, νὰ περιβάλλῃ τὴν ζωὴν μας.

Ἐρχονται περιστάσεις, διὰ τὰς ὁποίας λέγομεν συνήθως ὅτι: μόνον θαῦμα μπορεῖ νὰ θεραπεύσῃ τὴν κατάστασιν. Ἀφοῦ λοιπὸν εἶσα: χριστιανός, μὴ τὸ ἀποκλείης. Μπορεῖς καὶ νὰ τὸ περιμένῃς, ἐφ' ὅσον θὰ εἶναι: μέσα εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ. Ναί: καὶ τὸ θαῦμα τὸ θέτει: ὁ Θεὸς εἰς δόξαιαν τοῦ πιστοῦ, εἰς ἐκτάκτους περιστάσεις. Αὐτὸ ὑπαγορεύει: εἰς τὴν καρδίαν ἡ ὠλοκληρωμένη πίστις. Ὁ πιστὸς δὲν περιμένει: μόνον μίαν φυσικὴν ἔκδασιν τῶν πραγμάτων νὰ τοῦ χάρισῃ τὴν αἴσθησιν διέξοδον ἀπὸ ἀναγκῶν καὶ κινδύνων καὶ θλίψεων. Γνωρίζει: — καὶ αἰσθάνεται: ἴσως κάποιον εὐχάριστον προμήνυμα — ὅτι: ἡ εὐδοκία τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ ἐμποδισθῆ ἀπὸ τίποτε, νὰ μᾶς ἐξασφαλίσῃ, ἀκόμη καὶ μὲ θαῦμα, πᾶν ὅτι: περιλαμβάνεται: εἰς «τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν».

3. Ἀλλὰ τὰ θαυμαστά «μεγαλεῖα», τὰ ὁποῖα «ἐποίησεν ὁ Δυνατὸς» εἰς τὴν Παναγίαν, συνεχίζονται: καὶ εἰς τὴν Κοίμησίν Της.

Ὅταν «Ἀπόστολοι: ἐκ περάτων συναθροισθέντες Γεθσημανῆ τῷ χωρίῳ» ἔρχονται νὰ κηδεύσουν τὸ σῶμά Της: καὶ ὅταν συμπαρίσταται: ὁ Υἱὸς καὶ Θεὸς Της, διὰ νὰ παραλάβῃ τὸ πνεῦμά Της, τί ἄλλο εἶναι αὐτά, παρὰ ἓνα ἔκτακτον «μεγαλεῖον», πού ἐπ.φυλάσσει: ὁ Υἱὸς Της ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὴν ἐπὶ γῆς ἀκόμη εὐρισκομένην Μητέρα Του, ἐτοιμαζομένην διὰ τὸν οὐρανόν;

Καὶ ὅταν Ἐκείνη ἐπέθη μὲν εἰς τὸν τάφον, καὶ ἡ Γεθσημανῆ περιέβαλε τὸ μνήμά Της, ἀλλ' ὅμως «τάφος καὶ νέκρωσις οὐκ ἐκράτησεν, ὡς γὰρ ζωῆς μητέρα πρὸς τὴν ζωὴν μετέστησεν» Αὐτὴν ὁ Κύριος, διὰ νὰ μὴ λυώσῃ μέσα εἰς τὴν γῆν τὸ πανάχραντον καὶ θεοδόχον σῶμά Της, πάλιν μεσολαβεῖ δύναμις ὑπερφυσικὴ, μυστηριώδης ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ: καὶ οἰκονομεῖ νὰ εὐρεθῆ τοῦτο ἐκτός τοῦ μνήματος, εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Υἱοῦ Της.

Κατανεκλήθη πάλιν ὁ θάνατος. Δὲν ἴσχυσαν τὰ δεσμά του νὰ κρατήσουν εἰς τὴν ἐξουσίαν του τὸν ἐμψυχον «γὰν τοῦ Σωτῆρος, τὴν πολυτίμητον παστάδα καὶ Παρθένου, τὸ ἱερὸν θησαυρίσμα τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ».

Αὐτὸ ὅμως σημαίνει: ὅτι καὶ τὸν θάνατον ἀκόμη θὰ

ξεπεράσῃ ὁ πιστός: καὶ θὰ ὀδηγηθῆ ἐκ τῆς φθορᾶς πρὸς τὴν ἀφθαρσίαν: ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν (Α' Κορ. ιε' 53-55).

Ἐν τῇ αὐτῇ περιπτώσει, οὔτε τὸ φοβερώτερον κακόν, ὁ θάνατος, δὲν εἶναι: ἱκανὸν νὰ μᾶς καθυποτάξῃ, διότι: μὲ τὴν «δύναμιν τοῦ Ὑψίστου», «προσδοκῶμεν ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος», πῶς νὰ μὴ δοξολογήσωμεν, μετὰ τῆς Θεοτόκου, τὸν Δυνατὸν καὶ Ὑψίστον Θεὸν ἡμῶν; Καὶ πῶς νὰ μὴ ἐνθυμηθῆται, ἀναθεωρῶν τὴν ζωὴν του ὁ εὐσεβὴς χριστιανός, ὅτι πάντως ὑπέρξεν καὶ δι' αὐτὸν κρίσιμοι περιστάσεις, καὶ «ἔβαλε τὸ χέρι του ὁ Θεός», διὰ νὰ ὑπάρξῃ αἰεὶ λύσις, θεοδοῦσα τὴν παρέμβασιν τοῦ Παντοδυνάμου;

Ἐχει πολλοὺς λόγους κάθε πιστός καὶ εὐγνώμων χριστιανός νὰ ἐμολογῆ καὶ νὰ διακηρύσῃ, «ὅτι: ἐποίησέ μοι: μεγαλεῖα ὁ Δυνατὸς».

9. ΑΓΙΟΣ ΚΥΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΣ ΗΜΩΝ *

(Καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ)

Τῆς μεγάλης Θεομητορικῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου προηγείται: ἡ Δεσποτικὴ ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Κυρίου.

Ἡ Μεταμόρφωσις, γενομένη ἐνώπιον τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβώρ, εἶχε μεταφέρει: τοὺς μαθητάς Του εἰς οὐρανοὺς κόσμους. Εἰς τὸν χώρον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς μακαριότητος. Καὶ μέσα εἰς αὐτὴν τὴν ἀτμόσφαιραν ὁ Πέτρος συγκινεῖται, ἐνθουσιάζεται, νοσταλγεῖ αὐτὴν τὴν ὑπέροχον καὶ ἐξαιεσίαν κατάστασιν: καὶ θὰ τὴν ἤθελε νὰ εἶναι: συνεχῆς, παρατεταμένη καὶ ἀδιάλειπτος. Ἐκφράζει: δὲ αὐτὸν τὸν πόθον, λέγων: «καὶ ἔστειν ἡμεῖς ὡσεὶ ἔϊνα!» (Ματθ. ιε' 4).

Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ποθοῦν, ἀσφαλῶς, καὶ θέλουν τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν μακαριότητα. Τὴν ἀγιότητα ὅμως ὀλιγοὶ: τὴν κατανοοῦν: καὶ ἀκόμη ὀλιγώτεροι: τὴν ἐπιδιώκουν.

Ἄλλ' ἡ Παναγία Παρθένος καὶ Θεοτόκος ἐξαγγέλλει: καὶ πάλιν διὰ τῆς Ἑορτῆς Της τὸ μήνυμα τῆς ἀγιότητος. Καὶ μόνον τὸ ὄνομα «Παναγία» καὶ «Ὑπεραγία», μὲ τὸ ὁποῖον Τὴν ἐπικαλούμεθα, ἀπηχεῖ τὸν ἀσύγκριτον ζῆλον Της διὰ τὴν ἀγιότητα: ζῆλον θερμὸν καὶ θαυμάσιον, εἰς τὸν ὁποῖον «ἐπέδρασε» ὁ Ὑψίστος Θεός καὶ τὴν κατηξίωσε νὰ διακονήσῃ εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ Του, διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ κόσμου.

***

Ὅταν Ἐκείνη ἤρchiσε νὰ αἰσθάνεται: ὅτι ἤδη μέσα της κυφορεῖται καὶ σαρκώνεται: ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, δοξολογεῖ τὰ «μεγαλεῖα» τοῦ Θεοῦ: καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἀναμολογεῖ καὶ ἀνυμνεῖ, μὲ τὴν θαυμασίαν ὠδὴν τῆς, τὸ «ἀγιον ὄνομα αὐτοῦ». Μὲ ἰδιαι-

(*) Προδήλως ἡ ὁμίλια αὕτη ἀφορᾷ εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν θεομητορικὴν περίοδον τοῦ Δεκαπενταυροῦστου.

τέραν ἔμφρασι· ἐνῶ λέγει: δοξολογητικῶς «μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνευμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτήρι μου», προσθέτει καί, οὕτως εἰπεῖν, ὑπογραμμίζει: «καὶ ἄγιος ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ».

Οὕτε ὑπῆρξεν, οὕτε θὰ ὑπάρξῃ ἀσφαλῶς, ἀγιώτερον στόμα, διὰ τὴν ὑμνήσῃ τὴν ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ. Ὁμολογουμένως, αὐτὴ ἦτο ἡ ἀρμοδιωτέρα καὶ ἀξιοτέρα ὑπαρξίς, διὰ τὴν τοῖσιν ὑμνον τῆς ἀγιότητος τοῦ Θεοῦ.

Διὰ τὸν Θεὸν ἡ ἀγιότης εἶναι μία ἰδιότης τοῦ Τὸν χαρακτηρίζει: εἰς τὸν ἀπόλυτον βαθμὸν. Καὶ διὰ τοῦτο λέγομεν περὶ Αὐτοῦ ὅτι εἶναι: «ὁ Θεὸς ὁ ἅγιος καὶ ἐν ἀγίοις ἀναπαυόμενος».

Εὐλόγος καὶ εὐλόγητος συνέπεια τούτου εἶναι τὸ ὅτι ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται: τελείως τὸ κακὸν καὶ τὸ τιμωρεῖ. (Πρὸς δὲ «Ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν» Ἐβρ. α' 9).

Βεβαίως εἶναι παντοδύναμος. Καὶ ἡ Παναγία διακηρύττει: «ὅτι ἐποίησε μεγαλεῖα ὁ Δυνατὸς». Ἐν τούτοις ὁ Παντοδύναμος, ὁ Κύριος τῶν Δυνάμεων, ἐνῶ δύναται τὰ πάντα, ὑπάρχει: κατὰ πού δὲν δύναται! Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ κακόν. Ὁ Θεὸς δὲν θὰ μπορούσέ ποτε γὰρ κἀνὴ τὸ κακόν. Ἐπὶ αὐτὴν δὲ τὴν ἔνοιαν συνάπτει τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἀγιότητά Του ἡ Παναγία, ὅταν ἐξυμνῇ παραλλήλως ἀμφοτέρας, λέγουσα: «ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ Δυνατὸς καὶ ἄγιος τὸ ὄνομα Αὐτοῦ». Καὶ αὐτὴ ἡ μοναδικὴ «ἀ-δυναμία» — τὸ ὅτι: εἶναι «ἀδύνατος» διὰ τὸν Θεὸν τὸ κακόν — εἶναι μία ἀκόμη τελειότης Του! Καὶ ἀποτελεῖ ἕνα ἀκόμη γνώρισμα τοῦ Θεοῦ: τὸ γνώρισμα ἀκριδῶς τῆς ἀπολύτου ἀγιότητος.

**

Ἡ Παναγία αὐτὴν τὴν ἀγιότητα τὴν ἠγάπησε: καὶ τὴν ἔθεσεν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς ὡς ἰδανικὸν ὑψηλόν, εὐγενὲς καὶ θαυμαστόν. Καί, ἐν τῇ ἐπιδιώξει τοῦ ἰδανικοῦ αὐτοῦ, ἔφθασεν εἰς τὸ ἀκρότατον ὕψος τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγιότητος: καὶ εἴλκυσε τόσον πολὺ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐδοκίαν Του, ὥστε ἔγινεν «ὁ καθαρῶτατος γὰρ τοῦ Σωτήρος».

Ἐπῆρξε τελείως ἀνέπαφος ἀπὸ τὸ κακὸν καὶ τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ εἶναι: δι' ἡμᾶς ἰδεῶδες πρότυπον, πού μᾶς καλεῖ εἰς μίμησιν (ἐν μικρῇ βεβαίως) τοῦ ἐνθέου ζήλου τῆς διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀγιότητα. Μᾶς καλεῖ γὰρ ἀγαπῶμεν τὴν ἀρετὴν καὶ γὰρ ἀποφεύγωμεν μὲ κάθε τρόπον τὸ κακὸν καὶ τὴν ἁμαρτίαν, ἐνθυμούμενοι: πάντοτε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἅγιος, «καὶ ἄγιος ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ» καὶ δὲν ἀνέχεται τὸ κακόν.

Ἀλλὰ τί σημαίνει, ἀκριδέστερον, ἡ ἔκφρασις αὐτῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου περὶ τοῦ Θεοῦ: «ἄγιος ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ Αὐτοῦ»; Ποῖον βαθύτερον νόημα περικλείει;

Ὁ Θεός, ὁ μέγας καὶ ὑψιστος καὶ ἀληθινός, δὲν ἔχει ὄνομα! (Ὅταν ὁ Μωϋσῆς ἐκλήθη ἀπὸ τὸν Θεὸν γὰρ ἠγγήθη τῆς ἐξόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς Αἰγύπτου, ἠρώτησεν εὐλαδῶς τὸν Ὑψιστον: ἐὰν θὰ εἴπω εἰς τὸν λαόν ὅτι «ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἀπέσταλκέ με... (καὶ) ἐρωτήσουσιν με: τί ὄνομα αὐτοῦ; τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς;». Ὁ Θεὸς τοῦ ἀπήνητησεν: «ἐγὼ εἰμι ὁ ὢν». Αὐτὸ μόνον θὰ εἴ-

πης εἰς τὸν λαόν: ὅτι σὲ ἀποστέλλει ὁ μόνος ὑπάρχων — «ὁ ὢν» — ὁ ἀληθινός Θεός [Ἐξόδ. 6' 13-14]. Δὲν ὑπάρχει: ὄνομα ἰδιαίτερον δι' Αὐτόν.

Ἐν ταιούτῃ περιπτώσει, ὅταν ἡ Παναγία λέγῃ «ἅγιος τὸ ὄνομα Αὐτοῦ», ἀναφέρεται εἰς τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἀποκαλύπτεται καὶ γίνεται: γνωστός εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀγιότης εἶναι: χαρακτηριστικὸν γνώρισμα εἰς ὅλας τὰς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦτο λέγει: ἡ Παναγία «ἅγιος τὸ ὄνομα Αὐτοῦ».

Ὅπως προηγουμένως, ἀναλογιζομένη τὰ ὅσα «μεγαλεῖα» ἐποίησεν εἰς Αὐτὴν ἡ δύναμις τοῦ Ὑψίστου, ἀνέφερε δι' Αὐτόν, ἀντὶ ὀνόματος, τὴν λέξιν: «ὁ Δυνατὸς» («ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ Δυνατὸς...»), καθ' ὅμοιον τρόπον, σκεπτομένη τὴν ἀπόλυτον ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ, προσθέτει, ἀντὶ ἄλλου ὀνόματος: «καὶ ἄγιος τὸ ὄνομα Αὐτοῦ».

Εἶναι δὲ γνωστόν ὅτι: καὶ ἡ Ἐκκλησία μας, εἰς τὰς λειτουργικὰς τῆς εὐχὰς, καθ' ὅμοιον τρόπον ἐκφράζεται περὶ τοῦ Θεοῦ. Ἀναφερομένη δηλ. εἰς τὸ ἔλεός Του, τὴν εὐσπλαγχνίαν Του, τὴν ἀγαθότητά Του κ.λπ., τὸν ὀνομάζει: ἀγαθός: ἀγαθόν, ἐλεήμονα, φιλόανθρωπον κ.τ.τ. (π.χ. «Ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόανθρωπος Θεός ὑπάρχεις...»). Ὅταν δὲ σταθῶμεν ἔμπρὸς εἰς τὴν ἀγιότητα τοῦ Θεοῦ, δὲν ὑπάρχει: ἀσφαλῶς ἐκφραστικώτερον ὄνομα, οὐδὲ εὐρίσκειται: χαρακτηριστικώτερα λέξεις, διὰ τὴν ἀποκαλέσωμεν τὸν Θεὸν μας: καὶ εἶναι: ἀρκετὸν γὰρ ἐπαναλάβωμεν μετὰ τῆς Θεοτόκου: «ἅγιος τὸ ὄνομα Αὐτοῦ», καὶ γὰρ τὸν δοξολογήσωμεν λέγοντες: «ὅτι ἅγιος εἶ ὁ Θεός ἡμῶν — καὶ ἐν ἀγίοις ἐπαναπαύει...». Ἡ ἀγιότης, εἰς τὸν ἀπόλυτον βαθμὸν, εἶναι: ταυτόσημος πρὸς τὸν Θεόν.

Μὲ τὴν ἰδίαν σημασίαν λέγομεν οἱ Ὀρθόδοξοι: χριστιανοὶ εἰς τὴν καθημερινὴν προσευχὴν πρὸς τὴν Ἁγίαν Τριάδα («Παναγία Τριάς, ἐλέησον ἡμᾶς...»). «Ἄγιε, ἐπίσκαψαι καὶ ἴασαι: τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔνεκεν τοῦ ὀνόματος Σου». Ζητοῦμεν γὰρ μᾶς περιβάλλῃ ἡ ἀγιότης τοῦ Θεοῦ καὶ γὰρ ἐνεργήσῃ εἰς ἡμᾶς ἀγιαστικῶς καὶ ἀναγεννητικῶς, καλύπτουσα καὶ θεραπεύουσα τὰς ἀδυναμίας καὶ ἀτελείας (ἀσθενείας) ἡμῶν.

**

Αὐτὴ ἡ ἀγιότης «ἐλαμψεν... ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Β' Κορ. 8' 6) ἐπάνω εἰς τὸ Θεῶν, μαζὶ μὲ τὴν ἀποκαλυφθεῖσαν εἰς τοὺς μαθητὰς «δόξαν (τῆς θεότητος) αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ Πατρὸς» (Ἰω. α' 14). Καὶ ἔχει, δι' ἡμᾶς, γὰρ ἀπευθύνῃ μῆνυμα καὶ κλήσιν, γὰρ εὐρωμεν τὴν ὁδὸν (πρὸς τὴν ἀγιότητα) διὰ τῆς μετανοίας: τὴν ὁδὸν «τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ζωὴν» καὶ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

Ἐλαμψεν ἡ δόξα τοῦ Κυρίου καὶ ἀπεκαλύφθη εἰς τὸν κόσμον τὸ μεγαλεῖόν Του καὶ ἡ ἀγιότης Του. Καὶ ἀνύμνησεν ἡ Παναγία, ἀρμοδιώτερον παντὸς ἄλλου, τὴν δόξαν καὶ τὴν ἀγιότητα τοῦ Ὑψίστου. Θεῶν καὶ Γεσθημανῆ. Μεταμόρφωσις τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ καὶ Κοίμησις τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου: δύο πόλοι: ἔλξεως τῶν πιστῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν πρὸς τοὺς ἰδανικοὺς κόσμους τῆς ἀγιότητος καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

(Συνεχίζεται)

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Τοῦ κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητοῦ Παν/μίου Θεσσαλονίκης

430. Τὸ Τυπικὸ σημειώνει τέσσερις φορὲς ὅτι, ὡς ἀκριβῶς ἀναγινώσκειται τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Ζαχαρίου, συναναγινώσκειται καὶ ὁ ἀπόστολος τῆς 16' Κυριακῆς (ἔκδ. Μ. Σαλιβέρου, σελ. 157). Τὸ 1983 ὁμοίως στὸ Ἡμερολόγιό τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (σελ. 32) ὁρίζεται ὁ ἀπόστολος τῆς 1ε' Κυριακῆς. Πῶς δικαιολογεῖται ἡ μοναδικὴ αὐτῆ παρέκκλισις; (Ἐρώτησις Αἰδεσμι. π. Γ. Σαργολόγου).

Πράγματι ἀπὸ τὴν «Σημειώσις περὶ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελίου» τοῦ Τυπικοῦ, στὴν ὁποῖα παραπέμπει ἡ ἐρώτησις, προβλέπεται ἡ συνανάντησις τοῦ εὐαγγελίου τῆς 1ε' Λουκᾶ μετὰ τὸν ἀπόστολο τῆς 16' Κυριακῆς. Αὐτὴ ἡ διάταξις συμφωνεῖ μετὰ τὸν πίνακα συναγωγῆς καὶ μετὰ τοὺς πίνακες τῶν κανονίων, πού τυπώνονται στὸ τέλος τῶν «Εὐαγγελίων» («Εὐαγγελιστοριών»). Γιὰ τὸν ἴδιον λόγο καὶ ὁ Μητροπολίτης Ἡλίουπόλεως Γεννάδιος (Ἀραμπατζόγλου) στὴ μελέτη του «Βάσεις καὶ δὴγίαι διὰ τὸν καταρτισμὸν τοῦ κανονίου ἐκάστου ἔτους μετὰ σχετικῶν πινάκων» («Ὁρθοδοξία», τ. Γ' [1938], σελ. 385 καὶ τ. ΙΔ' [1939], σελ. 23), καθὼς καὶ ὁ Λεὺκης Παγκράτιος στὸ ἄρθρο του «Κανόνες καὶ δὴγίαι πρὸς καταρτισμὸν τῶν πασχαλίων πινάκων» («Ὁρθοδοξία», τ. ΙΔ' [1939], σελ. 314 καὶ 338) ἀκολουθοῦν πάντοτε τὴν ἀνωτέρω διάταξι. Αὐτὸ γίνεται καὶ σ' ἄλλα τὰ βοηθητικὰ «Ἡμερολόγια - Τυπικά», πού ἐκδίδονται κάθε ἔτος, ὅσα τουλάχιστον (περὶ τὰ τριάντα) μπόρεσα νὰ ἰδῶ. Μόνον τὸ «Ἡμερολόγιό» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἔτους 1983 φαίνεται πὼς κάνει αὐτὴ τὴν ἐξαιρέσι. Πρόκειται γιὰ λάθος, πού ἐπισημαίνει καὶ διορθώνει ὁ κ. Γ. Μπεκατώρος στὴν «Τάξι» τοῦ ἰδίου ἔτους (1983). Στὴς σελίδες 8-14 ἀναλύει διεξοδικὰ πὼς ἀκριβῶς ἔχει τὸ ζήτημα καὶ ποῖα εἶναι ἡ ὀρθὴ λύσις του. Τὴν ὑποστήριξι τῆς ἄλλης θέσεως μπορεῖ νὰ ἰδῆ κανεὶς στὸ «Ἡμερολόγιό» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ ἔτους 1983, σελ. στ' - η'.

Τὸ θέμα αὐτὸ συνοπτικὰ ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ὅταν τὸ ἅγιο Πάσχα, κατὰ τὸ Γρηγοριανὸ φυσικὰ ἡμερολόγιό, ἐορτάζεται τὴν 1η ἢ τὴν 8η Μαΐου, ὅπως τὸ 1983, ἡ Κυριακὴ κατὰ τὴν ὁποῖα πρέπει νὰ ἀναγνωσθῆ ἢ περικοπῆ τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Ζαχαρίου (καὶ ἐπομένως καὶ ὁ συναναγινωσκόμενος μετὰ αὐτὴν ἀπόστολος τῆς 16' Κυριακῆς) συμπίπτει μετὰ τὴν ἐορτὴ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν (30 Ἰανουαρίου). Κατὰ τὴν διατά-

ξις τοῦ Τυπικοῦ, ὅταν ἡ ἐορτὴ αὐτὴ δὲν συμπίπτει μετὰ Κυριακὴν τοῦ Τριωδίου, τότε ἀναγινώσκειται ἀπὸστολος καὶ εὐαγγέλιό τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν. Αὐτὸ ἀκριβῶς προβλέπεται γιὰ τὸ ἔτος 1983 τὸ «Ἡμερολόγιό» καὶ ἡ «Τάξις». Ὁ ἀπόστολος ὁμοίως τῆς 16' Κυριακῆς καὶ τὸ εὐαγγέλιό τοῦ Ζαχαρίου δὲν ἐπανερχοῦνται τὴν ἐπομένη Κυριακὴ (6 Φεβρουαρίου), ἀλλὰ θεωροῦνται ἀναλωθέντα, ἐπειδὴ στὰ μοναστήρια, παλαιότερα δὲ καὶ στὴς ἐνορίες, στὴς περιπτώσεις αὐτὲς διαβάζονται διπλὰ ἀναγνώσματα (τῆς Κυριακῆς καὶ τοῦ ἁγίου). Κατὰ τὴν διατάξις πάλι τοῦ Τυπικοῦ, στὴς μεσολαβοῦσες ἀπὸ τὴν Κυριακὴν τοῦ Ζαχαρίου μέχρι τὴν Κυριακὴν τοῦ Τελόνου καὶ Φαρισαίου Κυριακῆς (τὸ 1983 ἦταν τρεῖς: 6, 13 καὶ 20 Φεβρουαρίου) διαβάζονται οἱ παραληφθεῖσες κατὰ τὸ τρέχον λειτουργικὸν ἔτος —ὄχι τὸ ἀστρονομικὸ (στὴν προκειμένη περίπτωσι ἀπὸ τὸ Πάσχα τοῦ 1982)— περικοπὲς τῶν Κυριακῶν τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ματθαίου μετὰ τοὺς συναναγινωσκομένους μ' αὐτὲς ἀποστόλους, δηλαδὴ ἡ 1ε' Ματθαίου (τοῦ νομικοῦ) καὶ ἡ 1ε' ἐπιστολῶν, ἡ 13' Ματθαίου (τῶν ταλάντων) καὶ ἡ 13' ἐπιστολῶν, καὶ ἡ 12' Ματθαίου (τῆς Χαναάσις) καὶ ἡ 12' ἐπιστολῶν. Αὐτὸ προβλέπεται καὶ οἱ νέοι πίνακες τῶν κανονίων, πού ἐπιτάσσονται στὴν ἔκδοσι τοῦ «Εὐαγγελίου» ἀπὸ τὴν Ἀποστολικὴν Διοκονίαν τοῦ ἔτους 1968, σελ. 43-50.

Τὸ «Ἡμερολόγιό» τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐφήρμοσε ἐν μέρει μόνον τὴν διάταξι αὐτὴν. Θεώρησε δηλαδὴ ὡς μὴ ἀναλωθὲν τὸ εὐαγγέλιό τοῦ Ζαχαρίου καὶ τὸ ἐπανεφῆρε στὴν 6 Φεβρουαρίου, ἀναλωθέντα ὁμοίως τὸν ἀπόστολο τῆς 16' Κυριακῆς καὶ ἀντ' αὐτοῦ προσέβλεψε γιὰ τὴν Κυριακὴν αὐτὴν τὸν ἀπόστολο τῆς 1ε' Κυριακῆς, πού συναναγινώσκειται ὁμοίως μετὰ τὸ εὐαγγέλιό τῆς 1ε' Ματθαίου (τοῦ νομικοῦ) καὶ ὄχι μετὰ τὸ εὐαγγέλιό τῆς 1ε' Λουκᾶ (τοῦ Ζαχαρίου). Θὰ ἦταν πιὸ συνεπὲς ἂν ὁ ἀπόστολος τῆς 16' Κυριακῆς δὲν ἐθεωρεῖτο ἀναλωθὲν καὶ ἐπανήρχετο καὶ αὐτὸς στὴν 6 Φεβρουαρίου, ὅποτε δὲν θὰ διελύετο καὶ ἡ παραδοσιακὴ συζυγία τῶν περικοπῶν τοῦ Ζαχαρίου καὶ τοῦ ἀποστόλου τῆς 16' Κυριακῆς. Τότε ὁμοίως τὸ λάθος θὰ ἦταν διπλό. Βέβαια καὶ στὴν 6 Φεβρουαρίου δὲν πρόκειται γιὰ λάθος «πρὸς θάνατον». Ἴσως μάλιστα νὰ θεωρηθῆ καὶ πολὺ φυσικὸ καὶ σύμφωνο πρὸς τὸ πνεῦμα —ὄχι βέβαια πρὸς τὸ γράμμα— τῶν τυπικῶν διατάξεων ἡ ἐπαναφορὰ μιᾶς περικοπῆς πού δὲν ἔχει ἀναγνωσθῆ, ἀφοῦ οὕτως ἢ ἄλλως —καλῶς ἢ κακῶς— δὲν διαβάζονται πιά διπλὲς περικοπὲς στὴν ἐνοριακὴν λατρεία.

(Συνεχίζεται)

ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΗΜΕΡΑ *

Του Ἀρχιμ. ΣΥΜΕΩΝ ΧΑΤΖΗ
Ἱεροκήρυκος Ἱ. Μητροπόλεως Πατρῶν

2. Τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας ἀπευθύνεται στὴν ἐλεύθερη βούληση τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ εἶναι πρόσκληση. Ὁ Κύριος σεβάσθηκε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὅσο κανεῖς ἄλλος. Οἱ μαθηταὶ Του προσκαλοῦνται καὶ Τὸν ἀκολουθοῦν θεληματικά. Ὅταν ὁ Ἰούδας ἀποφασίζει νὰ Τὸν προδώσει δὲν τὸν συγκρατεῖ μὲ τὴ βία. Ποτὲ δὲν ἄσκησε βία οὔτε ὀλική οὔτε ψυχολογική. «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἔλθει...».

Στοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Προδρόμου ποὺ Τὸν ἐρωτοῦν «Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν», Ἐκεῖνος ἀπαντᾷ: «Ἀπαγγείλατε τῷ Ἰωάννῃ ὃ ἀκούετε καὶ βλέπετε: τυφλοὶ ἀναβλέπουσι καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται» (Ματθ. 11, 2-5).

Ἔτσι ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἐκάλεσε νὰ ἀπαντήσουν μόνο: τοὺς σὲ ἐρώτημα ποῖός εἶναι: καὶ ἐλευθέρως νὰ Τὸν ἀποδεχθοῦν ἢ νὰ Τὸν ἀπορρίψουν.

Τέλος, γιὰ νὰ περιορισθῶμε σ' αὐτὰ, δὲν κατεβαίνει ἀπὸ τὸ Σταυρὸ, ὅπως ζητοῦσαν οἱ σταυρωταὶ Του γιὰ νὰ δοῦν καὶ νὰ πιστεῦσουν σ' Αὐτόν, οὔτε μετὰ τὴν Ἀνάστασιν Του ἐμφανίζεται: σὲ κανένα ἀπὸ ἔσους δὲν Τὸν εἶχαν πιστεῦσει, γιὰ νὰ μὴ εἶναι ἡ πίστις τοὺς ἀναγκαστική, ἀφοῦ ἄλλωστε ἡ πίστις εἶναι: πράξη ἐλευθερίας.

Τὴν ἴδια γραμμὴ — πῶς ἦταν δυνατὸ νὰ γίνε: διαφορετικά — τὴν ἴδια γραμμὴ ἀκολούθησαν καὶ οἱ Ἀπόστολοι. Νὰ μιὰ χαρακτηριστικὴ ἔκφραση τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Ἵπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν ὡς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντες δι' ἡμῶν» δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ Θεῷ» (Β' Κορ. 5,20).

Αὐτὴ τὴ γραμμὴ πρέπει: νὰ ἀκολουθοῦν καὶ οἱ λοιποὶ διδάσκαλοι: τῆς Ἐκκλησίας.

Δὲν συμπορεύεται: λοιπὸν μὲ βασικὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ ἢ μαζοποίηση τῶν πιστῶν καὶ ἡ μείωση τῆς κριτικῆς τοὺς ἱκανότητος ποὺ ἐπιτυγχάνεται μὲ τὸ φανατισμὸ. Οὔτε δικαίωματα: ποτὲ προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴ λήψη διοικητικῶν μέτρων ἐκ μέρους τῆς Πολιτείας σὲ ἄραος τῶν θρησκευτικῶς ἀντιφρονούντων. (Ὅπως π.χ. ὅταν εἶχε ριφθῆ σὲ παρελθὸν ἀπὸ θρησκευτικῶς παράγοντας ἡ ἰδέα νὰ ἐξορίσει: ἡ πολιτεία τοὺς χιλιαστὰς. Καὶ νὰ ἤθελε νὰ λάβει: ἕνα τέτοιο μέτρο ἢ Πολιτεία, ἢ Ἐκκλησία ἕως θὰ ἔπρεπε νὰ ἀντιδράσει!).

Ἡ Ἐκκλησία στοὺς ἀγῶνες τῆς, ποὺ εἶναι: ἀγῶνες πνευματικῆς φύσεως («πρὸς τὰ πνευματικά τῆς πονηρίας», Ἐφεσ. 6,12) χρησιμοποιεῖ πνευματικῆς ἐπίσης φύσεως ὄπλα.

Τέτοια εἶναι: ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀδιάλειπτη

προσευχή. Σ' αὐτὰ πρέπει: νὰ προσθέσουμε καὶ τὴν ἀπειραντὴ μητρική τῆς ἀγάπης.

Ὁ Ἀπ. Παῦλος, στὴν προσπάθειά του νὰ συγκρατήσει: στὴν πίστη τοὺς χριστιανοὺς (σκοπὸς τοῦ διδακτικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶναι: τόσο τὸ νὰ οδηγήσει: κανεῖς τοὺς ἀνθρώπους σὲ σωστὸ δρόμο, ὅσο τὸ νὰ τοὺς συγκρατήσει: σ' αὐτόν), ἐκτός ἀπὸ τὴν προσευχὴ καὶ τὸ κήρυγμα, χρησιμοποιοῦσε καὶ τὴν ἀγάπην του, ποὺ ἔφθανε μέχρι: δακρῶν. («Μνημονεύετε ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρῶν νοσητῶν ἕνα ἕκαστον» Πρ. 20,31).

Μόνον ὅ,τι γίνεται μὲ τὴν ἐλεύθερη συγκατάθεση τοῦ ἀνθρώπου, μόνον αὐτὸ ἔχει: ἀξία στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ. «Τὸ βίαι γενόμενον οὐκ ἔστιν ἀρετὴ» κατὰ τὸν Ἱ. Δαμασκηνόν.

3. Ἡ διδασχὴ τῆς Ἐκκλησίας — τὸ κήρυγμα, δὲν εἶναι: ἐκπλήρωση ὑπηρεσιακοῦ καθήκοντος τῶν λειτουργῶν τῆς: εἶναι: οὐσιαστικὸ στοιχεῖο τῆς ὑπάρξεώς τῆς.

Χωρὶς τὴ μαρτυρία τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ δὲν νοεῖται: Ἐκκλησία, ἀφοῦ οὔτε ὁ ἀγκαμὸς τῶν μελῶν τῆς ἐπιτυγχάνεται: χωρὶς αὐτόν (βλ. Α' Τιμ. 4,5 καὶ Ἰω. 15,3).

Τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι: γιὰ τὴν Ἐκκλησία ὀργανική ἀνάγκη. («Ἐὰν εὐαγγελίζωμαι: οὐκ ἔστι: μοι καύχημα — λέγει: ὁ Ἀπ. Παῦλος — ἀνάγκη γάρ μοι: ἐπίκειται: οὐαὶ δὲ μοι: ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι» Α' Κορ. 9,16). Καὶ χρέος τῆς πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους («Ἐλλησθί: τε καὶ θαρδάρους, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις, ὀφειλέτης ἐμῖ» Ρωμ. 1,14), ποὺ πρέπει: νὰ ἐκπληρώνεται:

μ ἐ δ ὄ ν α μ η («μεγάλῃ δυνάμει: ἀπεδίδον το μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι: διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ» Πρ. 4,33. Ὁ Χριστὸς «ἔ κ ρ α ξ ε ν ἐν τῷ Ἱερῷ διδάσκων», λέγει: ὁ Εὐαγγ. Ἰωάννης σὲ 7ο κεφ. τοῦ Εὐαγγελίου του στ. 28. Καὶ λίγο πρὶ κατῶ 12,44 «ὁ Ἰησοῦς ἔ κ ρ α ξ ε καὶ εἶπε: ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει: εἰς ἐμέ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά Με»),

μ ἐ π ἰ σ τ η («κατὰ τὸ γεγραμμένον ἐπίστευσα διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν» Β' Κορ. 4,13),

μ ἐ τ α π ε ἰ ν ὡ σ η («Δουλεύω τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης» Πρ. 20,19),

μ ἐ ἔ π ἰ μ ἐ λ ε ἰ α («ἐπικατάρτατος ὁ ποιῶν τὰ ἔργα τοῦ Κυρίου ἀμειλῶς» Ἱερ. 31,10).

Καὶ πρὸ παντὸς μὲ ἀ γ ά π η θαθεῖα καὶ ἀνεξάντλητη («Οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρῶν νοσητῶν ἕνα ἕκαστον» Πρ. 20,31). Μὲ μιὰ ἀγάπην ποὺ δὲν μειώνεται: καθόλου, ὅταν συναντᾷ τὴν ἀδιαφορία ἢ καὶ τὴν ἀντίδραση ἀκόμη, ὅσοδήποτε μάλιστα ἐντονη καὶ ἄν εἶναι.

Ὁ Κύριός μας, ἀφοῦ ἐπὶ τριετία κήρυξε στοὺς συγ-
(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 26)

(*) Σύνεχεια ἐκ τῆς σ. 12 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1-2 τεύχους.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΖΩΗΣ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
 Έπ. Καθηγητού του Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

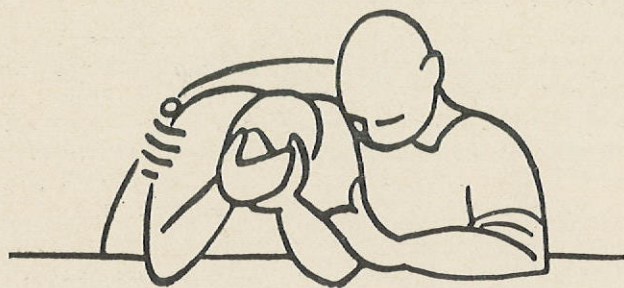
Ἀνάδοχοι παισιμάτων

Σε προηγούμενο σημειωμά μας αφιερωμένο στην τέχνη τῆς ἀγάπης ἀφήσαμε ἀσχολίαστο τὸ δεύτερο μέρος ἐνδὸς κειμένου ποῦ παραθέσαμε ἀπὸ τὸν ΝΗ' Λόγο τοῦ Ἀββᾶ Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου.

«Ἀπλῶσον τὸ φόρεμά σου καὶ σκέπασον τὸν παισίοντα, καὶ ἐὰν δὲν δυνηθῆς ν' ἀναδεχθῆς σὺ τὰ παισιόματα καὶ τὴν παιδείαν καὶ τὴν ἐντροπὴν ἀντ' αὐτοῦ, κἂν σουλάχιστον ὑπόμεινον, καὶ μὴ καταισχύνῃς αὐτόν».

(«Οἱ Ἀσκητικοὶ Λόγοι», Ἐκδ. «Ἀστέρως», Ἀθῆναι 1961, σ. 211· «Ἐφημέριος» 1984, σ. 264).

Τὸ κείμενο προτείνει ν' ἀνεβούμε ἢ νὰ κατεβούμε μείζονες καὶ ἐλάσσονες κλίμακες· μᾶς προσκαλεῖ νὰ γίνουμε ἂ ν ἄ δ ο χ ο ἰ : τῶν παισιμάτων, τῆς τιμωρίας καὶ τῆς ἐντροπῆς τοῦ παισίοντος.

«Οἱ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι κατὰ τὴν ψυχὴν χρειάζονται μᾶλλον συμπαιδείας παρὰ ἐπιπλήξεως» (Ἀββᾶ Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου Λόγος ΝΗ', σ. 207· πρβλ. Β' Κορινθίους α' 4).

Τὸ σκίτσο προέρχεται ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη, σὲ νεοελληνικὴ ἀπόδοση, ἔκδοση τῆς «Βιβλικῆς Ἑταιρείας», Ἀθῆναι 1975, σ. 407.

Ὅπως πάντα ἡ γραμμὴ τῶν Πατέρων ἀφήνει εὐρέα περιθώρια συμπεριφορᾶς, ἀκόμα καὶ τότε, ὅταν τὰ ὄρα εἶναι στενὰ καὶ μᾶς ὀρίζουν νὰ φερθοῦμε ὀπωσδήποτε μέσα σὲ πλαίσια ἀγαπητικά. Πάντα ὑπάρχει ἡ δυνατό-

τητα μᾶς κ λ ἰ μ α κ ὠ σ ε ω ς. Ἄν δὲν μπορούμε νὰ ἀναλάβουμε στὴ θέση του, ἀντὶ γιὰ τὸν παισίοντα τὰ παισιόματά του, τὴν τιμωρία του καὶ τὴν ἐντροπὴ του, τουλάχιστο νὰ τὸν ὑπομείνουμε καὶ νὰ μὴ τὸν κατασχύνουμε.

Πρῶτο στὴ σειρά θὰ ἐρχόταν νὰ γίνουμε κατὰ κάποιον τρόπο «ἀνάδοχοι»... Ἐμεῖς ἀντὶ γι' αὐτούς, ἐμεῖς στὴ θέση τῆ δικῆ τους. Ὅπως ὁ ἀνάδοχος κατὰ τὸ Βάπτισμα ὁμολογεῖ στὴ θέση τοῦ ἀναδεκτοῦ ἢ τῆς ἀναδεκτῆς τὴν πίστη, ἔτσι καὶ ὁ «ἀνάδοχος» στὴν προκειμένη περίπτωση ὁμολογεῖ τὴν ἐνοχίη του, δέχεται τὴν τιμωρία καὶ τὴν καταισχύνῃ. Ὁ ἄλλος τότε, ὁ φταίχτης, ἀπαλλάσσεται ὅλων αὐτῶν τῶν συνεπειῶν.

Αὐτὴ ἡ στάση δὲν εἶναι κάτι τὸ ἀσυνήθιστο στὴν ποιμαντικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας μας. Τὸ νὰ παίρουν δηλαδὴ ἐπάνω τους οἱ ποιμένες τὰ κρίματα τῶν ἄλλων, τῶν ποιμαινόμενων. Σ' αὐτὸ μιμοῦνται ἄλλωστε τὸν ἴδιο τὸν Χριστό.

Οἱ προτροπὲς τῶν «Ἀποστολικῶν Διαταγῶν» ὁδεύουν πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση. Χρησιμοποιοῦν μάλιστα ἐν προκειμένῳ χαρακτηριστικὸ ῥῆμα. Οἱ ποιμένες «χρῆ τοῦ λαοῦ τὰς ἁμαρτίας ἐ ξ ἰ δ ἰ ο π ο ἰ ε ἰ σ θ α ἰ» (Β', XXXV, 9 ΒΕΠΕΣ 2, 34 3-6), νὰ τὶς κάνουν δηλαδὴ δικαίους, νὰ τὶς οικειοποιῶνται, νὰ τὶς υἱοθετοῦν, ὅπως «αὐτὸς (ὁ Κύριος) πάντων ἡμῶν τὰς ἁμαρτίας ἀνήνεγκεν ἐπὶ τὸ ξύλον» (Α' Πέτρου 6' 24). Ὁ ἐπίσκοπος μάλιστα

«Ἰδιοποιεῖσθω τὸ πλημμέλημα, καὶ λεγέτω τῷ ἡμαρτηκῷ, ὅτι σὺ μόνον ἐπίστροφον, κἀγὼ τὸν ὑπὲρ σοῦ θάνατον ἀναδέξομαι, ὡς ὁ κύριος τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ πάντων» (Β', XX, 6, ΒΕΠΕΣ 2, 26 24-26).

«Ἐξιδιοποιεῖσθαι», τί σπουδαία ἔννοια ἀλλὰ καὶ τί θαυμαστὴ ἐνέργεια ὑποδηλώνει! Γιὰ νὰ καταφέρουμε ὅμως νὰ ἐνεργῶμε ἔτσι ἀπαιτεῖται νὰ ἔχουμε προχωρήσει πολὺ στὴν τέχνη τῆς ἀγάπης, νὰ ἔχουμε «γεράσει» ὑποδεχόμενοι καὶ ἀναδεχόμενοι τοὺς ἄλλους. Νὰ ἔχουμε, δηλαδὴ, ἀναδειχθεῖ μὲ τὴν ἀσκηση «γέροντας» πνευματικοὶ καὶ ὅταν ἀκόμα δὲν μᾶς ἔχουν πάρει τὰ χρόνια. Ἡ ἡλικία ἄλλωστε δὲν εἶναι καθοριστικὴ γιὰ τὴν ἀνάδειξη κάποιου

ώς γέροντα. Γιατί δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ φθάσουμε νὰ λέμε στὸ τέλος μιᾶς ἐξαμολογήσεως ἢ ἀκροάσεως:

—Παίρω ἀπάνω τὰ λάθη σου σὺν νὰ ἴωμε δικά μου. Μειωοῦ καὶ προσεύχομαι γιὰ σένα.

Κ: ὅμως οἱ μοναδικές φυσιογνωμίες πλαισιωμένων καὶ νεωτέρων Γερόντων τὸ τολμοῦν. Ὁ Ἀββᾶς Ἰσαὰκ ὁ Σύρος τὸ ὑποτύπωσε στὴν ἀρχή· ὁ λόγος πού μόλις παραθέσαμε προέρχεται ἀπὸ ἓνα σύγχρονο γέροντα, τὸν ρώσο στάρητς παπα - Τύχωνα (1884 - 1968) πού ἐξήγησε ἐξήγητα χρόνια στὸ Ἅγιον Ὄρος (βλ. παρακάτω).

Γέροντες καὶ γέροντες

Τὸ ὅτι ἡ παραπάνω στάση δὲν εἶναι εὐκόλη καὶ δὲν τὴν κατορθώνουν ὅλοι οἱ «γέροντες» φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν προσοχή πού μᾶς ἐφιστᾶται ὅταν πρόκειται νὰ διαλέξουμε κάποιον γέροντα γιὰ νὰ τοῦ ἐκθέσουμε τοὺς λογισμούς μας καὶ νὰ τοῦ ἐμπιστευθοῦμε τὴ ζωὴ μας. Παρόλο ὅτι συκιστᾶται ἡ ἐξαγόρευση τῶν λογισμῶν σὺν κάποιῳ τὸ καλὸ καὶ ὠφέλιμο, ἀπαυτεῖται μεγάλη προσοχή καὶ διάκριση στὴν ἐπιλογή ἑνὸς «διακριτικοῦ» γέροντα.

Ὁ Ἀββᾶς Μωϋσῆς, ἔτσι ὅπως παραθέτει τὰ λόγια του ὁ ἅγιος Ἰωάννης Κασσιανὸς ὁ Ρωμαῖος στὸν Λόγο του περὶ διακρίσεως εἶναι κατηγορηματικός:

«Καλὸν μὲν ἐστὶ, μὴ ἀποκρούπτειν τοὺς ἰδίους λογιμούς ἀπὸ τῶν πατέρων» οὐ μέντοι τοῖς πνευματικοῖς λέγειν ἄλλα καὶ γέρονται πνευματικοῖς καὶ διακρίσειν ἔχουσι ἐξαγγέλλειν, οὐχὶ τοῖς διὰ χρόνον πεπολιωμένοις. Ἐπειδὴ πολλοὶ πρὸς τὴν ἡλικίαν ἀποβλέποντες καὶ τοὺς ἑαυτῶν λογισμούς ἐξειπόντες, ἀντὶ θεραπείας εἰς ἀπόγνωσιν διὰ τῆς ἀπειρίας τῶν ἀκούοντων ἐπέπεσον». (Ἐπιτομή π. Α', Ἀθήναι 1974, σ. 90-92).

Ὁ μὴ διακριτικὸς γέροντας, πού γέρασε χωρὶς νὰ βάλει μυαλὸ —ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ οὐκ ἐδιδάχθη— ὁδηγεῖ λόγῳ τῆς ἀπειρίας του σὲ ἀπόγνωση αὐτοῦ πού δέχεται. Τὸς δέχεται, δηλαδή, χωρὶς νὰ τοὺς «υποδέχεται»². Ἄγχι νὰ πάρει πάνω του τοὺς πειρασμούς τῶν ἀδελφῶν, νὰ τοὺς ἐνθαρρύνει καὶ ἂν δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κάνει τουλάχιστον νὰ τοὺς ὑπομένει, ἐκείνος τοὺς ἐμβάλλει εἰς ἀπόγνωσιν καὶ τοὺς κατασχύνει. Ἐνῶ ὁ μοναδικὸς λόγος πού ὁ «γέροντας» θὰ ἔπρεπε νὰ προσφέρει εἶναι: «μόνον μὴ ἀπογνῶς» (ἰ. Χρυσόστομος), ὁ ἀδιάκριτος γέροντας ὁδηγεῖ στὴν ἀπελπίσῃ αὐτοῦ πού τὸλμησαν νὰ τὸν συμβουλευθοῦν γιὰ τὴ σωτηρία τους.

Στις περιπτώσεις αὐτὲς καὶ ἐπειδὴ στὰ ζητήματα τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ τῆς καθοδηγήσεως ὁ καθένας μας δὲν εἶναι ἀνεξέλεγκτος «νὰ κάνει τοῦ κεφαλοῦ του», κρατηρεῖται πολλὰ φορὲς μίᾳ δι' ὀρθοτικῆς παρέμβασης τοῦ Θεοῦ ἄμεση ἢ ἡμιμεση, πού ἐπαναφέρει στὴν τάξη καὶ ὁδηγεῖ σὲ ἐπίγνωση τὸν «ἄπειρο» γέροντα καὶ σύμβουλο. Συναντᾶμε, δηλαδή, μιᾶ παραδόξη ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς

τῆς «ἐξιδιοποιήσεως». Ἐπειδὴ ὁ «γέροντας» δὲν ξέρει ἢ δὲν μπορεῖ νὰ πάρει ἐπάνω του τοὺς λογισμούς, τοὺς πειρασμούς, τὰ λάθη τῶν ἄλλων καὶ τοὺς ἀπελπίξει: καὶ τοὺς περιφρονεῖ, ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει: νὰ μεταστραφοῦν οἱ πειρασμοὶ καὶ νὰ τεθοῦν ἐπάνω τους, γιὰ τὸ συμφέρον τους, ὥστε νὰ καταλάβουν ἐπὶ τέλους τί ἔκαναν φερόμενοι κατ' αὐτὸν τὸν ἀφιλάθρωπο τρόπο. Ἡ «ἐξιδιοποίηση» πραγματοποιεῖται τελικὰ ἔτσι: καὶ ἀλλοῶς, θετικὰ ἢ ἀρνητικὰ³. Οἱ «Γέροντες» προλαβαίνουν, ἀσκοῦνται καὶ ἀσκοῦν θετικὰ τὸ ἔργο τους.

Οἱ Γέροντες εἶναι ἡ ζωὴ μας

Ἀπὸ καιρὸ ἤθελα νὰ μοῦ παρουσιασθεῖ ἡ εὐκαιρία γιὰ ν' ἀναφερθῶ στὰ εὐώδη αὐτὰ ἀνθη πού εὐδοκιοῦν στοὺς λειμῶνες τῆς ὀρθόδοξης πνευματικῆς ζωῆς. Σ' αὐτοὺς πού εἶναι παράκληση καὶ παραμυθία γιὰ τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ. Σ' αὐτοὺς πού εἶναι ἀνοχτὰ «διδία» χωρὶς χρονολογία (χ.χ.), διαρκῶς ἐπίκαιρα, πού τὰ ξεφυλλίζουμε καὶ τὰ φυλλομετροῦμε καὶ θρίσκουμε ἀνάπαυση καὶ παρηγοριά. Εἶναι διδία πού «διεκάζοντάς» τα μᾶς κάνουν νὰ ταξιδεύουμε κατευθεῖαν γιὰ τὴν καρδιά τοῦ Θεοῦ. Τὸ ταξίδι: αὐτὸ περνᾷ ἀσφαλῶς μέσα ἀπὸ τίς καρδιές αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων⁴. Οἱ Γέροντες στὴν Ὀρθοδοξία εἶναι ἡ ζωὴ μας⁵.

Αὐτὸ, ὁ πιστὸς λαὸς, μὰ καὶ πολλοὶ πού ἔχουν ἀκόμα καὶ ἀμφιβολίες γιὰ τὴν πίστη, τὸ κῶθει, τὸ αἰσθάνεται, τὸ ζεῖ καθημερινά. Αὐτὴ ἡ ἀντίληψη μάλιστα διαπιστώνουμε ὅτι «περνᾷ» καὶ μέσα ἀπὸ ἐνδιαφέροντα νεοελληνικὰ φιλολογικὰ κείμενα. Οἱ λογοτέχνες μας, ἀνθρωποῖ: ἰδιαίτερα εὐαίσθητοι: στὴν ὁμορφιά, ἐλκύονται ἀπ' αὐτὴν ὅταν καὶ ἔπου τὴν συναντήσουν. Τὸς ἐλκύει: ὀπωδήποτε καὶ ἡ «αἰσθητικὴ» τῶν Γερόντων. Γιατὶ οἱ Γέροντες κατέχουν τὸ δικὸ τους ἄρρητο κάλλος, μιᾶ ὁμορφιά πού μᾶς διαπερνᾷ καὶ μᾶς διαπεραιώνει: πρὸς τὸν «ὠραῖο κάλλει: παρὰ τοὺς οὐλοὺς τῶν ἀνθρώπων» (Ψαλμὸς μδ' 3).

Δὲν ἔμεινε λοιπὸν ἀσυγκίνητος σ' αὐτὴν τὴν ὁμορφιά καὶ ὁ Μαρτῖνος Βελῆς, ἐφεδρὸς ἀξιωματικὸς τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ στὸν πόλεμο τοῦ 1940-41, πού μετὰ τὴν ὑποχώρηση, μέσῳ Ἁγίου Ὄρους πέρασε στὴ Μέση Ἀνατολή καὶ συνέχισε τὸν πόλεμο γιὰ νὰ καταλήξει: μὲ τὸ ὄνομα Τ: μ ὀ θ ε ο ς μοναχὸς βιβλιοθηκᾶριος σὲ κάποια ἀπὸ τίς Μονὰς τοῦ Ὄρους. Στὰ «τετράδια» πού κρατοῦσε ἐκεῖ ἀναφέρει τὴ συνάντησή του μὲ τὸν παπα - Τύχωνα, στὸ ρωσικὸ κελλι πού ἔμεινε ὁ Γέροντας αὐτὸς μὲ δυὸ ἄλλους πατέρες, τὸν Θεοφάνη καὶ τὸν Σέργιο⁶.

Ἡ διήγησις αὐτὴ θρίσκεται στὸ δευτέρου μέρος τοῦ βιβλίου τοῦ Γ: ὠ ρ γ ο υ Θε ο τ ο κ ᾶ «Ἀσθεναῖς καὶ Ὀδοιπόροι» (Ἀθήναι, Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Ἐστίας», 4 1979, σ. 193 - 198, πρὸβ. καὶ σ. 253). Εἶναι γνωστὴ ἢ συμβολὴ τοῦ ἔργου τοῦ Γ. Θεοτοκᾶ στὰ νεοελληνικὰ γράμματα καὶ ἰδιαίτερα τῆς πίστεως του γιὰ τὴν ἐπιστροφή: στὶς πηγές καὶ τὴν Ὀρθοδοξία ὥστε νὰ μὴ χρειάζεται: ἐδῶ, αὐτὴ τὴ στιγμή, μιᾶ συνολικὴ ἀποτίμησις τῆς δουλειᾶς του⁷.

Ἡ σ υ ν ἄ ν τ η σ η ἐκείνη ἦταν συγκλονιστικὴ

για την μετέπειτα πορεία του Μαρίνου. Ἀφήνουμε τὸν ἀναγνώστη νὰ τὴν παρακολουθήσει μόνος του, στὸ ἀπόσπασμα ποὺ ἀκολουθεῖ, καὶ νὰ τὴν χαρακτηρίσει μετέχοντας κι

ὁ ἴδιος ἕμμεσα σ' αὐτὴν ὅσο μπορεῖ. Ἐκφράζουμε τὴν εὐχὴ ὅλοι μας ν' ἀξιοσημειώσουμε νὰ ἔχουμε τέτοιου τύπου συναντήσεις στὴ ζωὴ μας.

1. Τὴν ἔννοια τῆς «ἐξειδικιοποίησης» τὴν ἀναπτύσσει μιλώντας μάλιστα γιὰ «τὸ χάρισμα τῆς ἐξειδικιοποίησης» (Charisma der Aneignung) ὁ Ρώσος Μητροπολίτης Ἀντωνίος. Ὁ Πρωτοπρεσβύτερος π. Ἀντωνίος Ἀλεξιάδης ἀπὸ τὸ συνέδριο τοῦ Regensburg (Δ. Γερμανίας) τὸν Ἰούλιο τοῦ 1971, μὲ θέμα Μετάνοια καὶ ἐξομολόγηση στὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀναφέρεται στὸ σχετικὸ βιβλίο τοῦ Μητροπολίτη Ἀντωνίου στὰ ρωσικά (Νέα Ἰόρκη 1966, σ. 58 κ.ε.), ὑποστηρίζοντας ὅτι τὸ χάρισμα αὐτὸ τὸ συναντοῦμε στοὺς σπουδαίους Ἑλληνες ἐξομολόγους (βλ. ἀνάτυπο τῆς εἰσαγωγῆς σ. 72-75).

2. Γιὰ τὴν «ὑποδοχὴ» βλ. ἄρθρο μου στὸν «Ἐφημέριο» 1984, σ. 200-201.

3. Σχετικὰ παραδείγματα βλ. στὶς σελίδες τῆς Φιλολογίας ποὺ μόλις παραπέμφαμε καὶ στὸν Λόγον ὁ τοῦ Ἀββᾶ Ποιμένος στὸ Γερωντικὸ (σ. 91) πρὸς, καὶ τὸν στ' Λόγον τοῦ ἴδιου Ἀββᾶ (σ. 85).

4. Ἐδῶ ὑπαινίσσομαι παραλλάσσοντας ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ χριστογεννητικὸ κήρυγμα τοῦ Κόπτη Πατριάρχου Σενούτα τοῦ Τρίτου στὴν χριστογεννητικὴ Λειτουργία τῆς 6 Ἰανουαρίου στὸ Κάιρο. «Ἡ θρησκεία, εἶπε, εἶναι ἕνα ταξίδι γιὰ τὴν καρδιὰ τοῦ Θεοῦ ποὺ περνᾷ μέσα ἀπὸ τὶς καρδιὰς τῶν ἀνθρώπων» («Ἡ Καθημερινή» 8 Ἰανουαρίου 1985).

5. Ὅπωςδήποτε ξεπερνᾷ τὶς δυνατότητες τοῦ παρόντος ἄρθρου νὰ ἀναφερθοῦμε ἔστω καὶ ἀκροθιγῶς στὸν «θεσμὸ» τῶν

Γερόντων στὴν Ὀρθοδοξία. Μία πρώτη προσέγγιση ἐπιχειροῦμε στὸ ὑπὸ ἔκδοσιν βιβλίο μας: Εἰσαγωγή στὴν Ὀρθόδοξη Συμβουλευτικὴ Ποιμαντικὴ. Ἐνδεικτικὰ παραπέμπουμε στὴν παράγραφο 58: Ὁ θεσμὸς τῆς πνευματικῆς πατρότητας, τοῦ βιβλίου τοῦ Καθηγητοῦ Χρήστου Γιανναρά, Ἡ ἐλευθερία τοῦ ἡθου, Ἀθήνα 1979, σ. 202-205. Στὴν ὑποσημείωση ἀρ. 153 ὁ ἀναγνώστης βρίσκει συγκεντρωμένους τίτλους μελετῶν καὶ βιογραφιῶν τέτοιων πνευματικῶν καθοδηγῶν. Σὲ βιβλία ποὺ γράφηκαν στὴ μνήμη Ἀγίων καὶ Γεροντῶν τοῦ αἰῶνα μας ἀναφέρεται τὸ περ. «Σύναξι» στὸ τεῦχος 2 (Ἰανουάριος 1982), σ. 80. Σύντομα θὰ ἐπανέλθουμε στὸ μέγα αὐτὸ θέμα.

6. Περισσότερα στοιχεῖα γιὰ τὸν Γερόντα βρίσκουμε σὲ μία ἔκδοσιν τῆς Ἱ. Μονῆς Ὁσίου Δαβὶδ Ἐθβολίας τὸ 1972, 32 σ. Ὡς συγγραφεὺς φέρεται ὁ Χ. Φιλοσθωνίτης. Ὁ Ἱερομόναχος Ἀγαθάγγελος καταγράφει τὶς Ἀναμνήσεις τοῦ ἀπὸ τὸν παπα-Τύχωνα στὶς Ἐκδ. «Τὸ περιβόλι τῆς Παναγίας», Θεσσαλονίκη 1982, 44 σ.

7. Πρόσφατα τὸ περ. «Σύναξι» στὸ τεῦχος 9 (Ἰανουάριος 1984), σ. 66-83, ἔδωσε δείγματα γραφῆς του καὶ μίλησε — μὲ τὸ ἄρθρο τοῦ Ματθαίου Μουντέ (σ. 67) — γιὰ τὴν ἀλλή περὶ τὴν ἀλλή διψὰ ποὺ ὑπάρχει μέσα μας καὶ ποὺ τὴν ἐπισήμανε φανερά στὴν καρδιὰ μας ἐκεῖνος «ὁ μεστός δάσκαλος τέχνης, ἡθους καὶ ἀγάπης» ἐκλεκτὸς συγγραφεὺς Γ. Θεοτοκᾶς (1906 - 1968). Ἡ φωτογραφία του εἶναι ἀπὸ τὴ σ. 66.

ΤΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΣΗΜΕΡΑ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 23)

χρόνος Του τὸ Εὐαγγέλιο τῆς Βασιλείας, καὶ ἀφοῦ γέμισε τὶς πόλεις καὶ τὰ χωριά τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας μὲ τὰ θαύματά Του καὶ «ἐθεράπευσε πᾶσαν νόσον ἐν τῷ λαῷ» (Ματθ. 4,23) κατευθύνεται: γιὰ τελευταία φορὰ στὰ Ἱεροσόλυμα. Πρόκειται ἐκεῖ νὰ συναντήσῃ τὴν ὀργανωμένη ἀντίσταση στὸ ἔργο Του καὶ τὴν ἀνεπιληπτικὴ μέσα στὴν ἱστορία τοῦ κόσμου ἀχαριστία ἐνὸς ὀλοκλήρου λαοῦ. Καὶ ἕμως ἐξακολουθεῖ νὰ τοὺς ἀγαπᾷ μὲ μιὰ ἀπέραντη ἀγάπη. Σημειώνει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς «καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαιεν ἐπ' αὐτῇ» (Λουκ. 19,41).

4. Ἔχει δυναμικὸ χαρακτήρα.

Τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας εἶναι πάντοτε ἐπίκαιρο καὶ πάντοτε νέο. Γι' αὐτὸ μπορεῖ νὰ δώσει: σ' ὅλα τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς ποὺ κάθε τόσο παρουσιάζονται: μέσα στὸ χρόνο χωρὶς παρὰ ταῦτα αὐτὸ νὰ ἀλλοιώνεται. Στὴν ἀποστολικὴ ἐποχὴ ἐπὶ παραδείγματι, ἀνένυψε τὸ θέμα πῶς θὰ γίνονται δεκτοὶ στὴν Ἐκκλησίαν οἱ εἰδωλόλατρες. Καὶ ἐλύθη μὲ πρωτοβουλία τοῦ Ἀπ. Παύλου ἢ καλῶτερα τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, μὲ μιὰ καινοτομία,

ποὺ ἕμως ἦταν σύμφωνη μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος.

Γ) Πῶς ἀσκειῖται: σήμερον τὸ διδασκτικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

Κατ' ἀρχὴν πρέπει: νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι σήμερον στὴ χώρα μας ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ σπεῖρεται: ἀφθονα, συγκριτικὰ τοῦλάχιστο μὲ τὸ ἄμεσο παρελθόν.

Τοῦτο ὀφείλεται σὲ πολλοὺς λόγους.

Ἀνέθηκε κατὰ μέσο ὅρο τὸ μορφωτικὸ ἐπίπεδο τοῦ Κλήρου μας. Λειτουργοῦν ἀρκετὲς Ἐκκλησιαστικὲς Σχολές Μέσης καὶ Ἀνώτερης Ἐκπαιδεύσεως καὶ δύο Θεολογικὲς Σχολές πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου. Ὑπάρχουν ἱεραποστολικὲς Ἀδελφότητες μὲ κύριο ἔργο τὴν διάδοση τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Τὰ ἐλληνοπούλα διδάσκονται στὰ δημόσια σχολεῖα (στοιχειώδους καὶ μέσης ἐκπαιδεύσεως) τὴν ὀρθόδοξον πίστην κ.λπ.

Εἰδικώτερα ἡ Ἐκκλησία χρησιμοποιεῖ στὴν ἀσκηση τοῦ διδασκτικοῦ τῆς ἔργου τοὺς παρακάτω τρόπους:

(Συνεχίζεται)

ΟΦΕΙΛΗ ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΗ ΜΟΥΣΤΑΚΗ*

Τοῦ κ. ΣΤΥΛ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Μακαριώτατε, κατανεύσατε νὰ εἶπω λόγο θραχὺ γιὰ τέκνο τῆς Ἐκκλησίας μέγα, νὰ ἐκφέρω λόγους ἄκοσμους γιὰ ἄνδρα ὠραίον πᾶνυ σὲ κάλλος πνευματικό.

Διδάσκαλε Βασίλη, φίλε ἀκριβὲ καὶ ἀγαπημένε, ἦρθε ἡ ὥρα νὰ μᾶς προσφέρεις ὀδὴν ἀντὶ θαλπωρῆς πού μᾶς ἔδινες ἄλλοτε. Ἦρθε ἡ ὥρα νὰ ὑψωθεῖ στὸ εἶναι σου ἡ μορφή τοῦ Ἰώβ, πού τόσο βαθιὰ κατανόησες καὶ ἐξέφρασες στὰ ξεροχὰ βιβλία σου.

Ὅπως ἐσὺ δὲ διαμαρτυρήθηκες στὴν πολυχρόνια δοκιμασία σου, στὸ γολγοθαῖκό καὶ συγχρόνως δημιουργικό σου δρόμο, ἔτσι καὶ μεις δὲ διαμαρτυρόμαστε κατέναντι τοῦ Θεοῦ, πού τώρα σὲ παίρνει στοὺς κόλπους του.

Μᾶς εἶναι ὁμως ἐπιτρεπτή, ἀπὸ τὸ Θεό, ἡ ὀδὴν καὶ τὸ ἄλλος, γιὰτὶ φεύγεις ἐσὺ, πού μεταξὺ μᾶς ὑπῆρξες ἡ φανέρωση τῆς ἀγάπης, τῆς ὑπομονῆς, τῆς συνέσεως, τῆς σοφίας, τῆς ἰωθικῆς ἀποδοχῆς τῶν κακῶν. Ὑπῆρξες τὸ ἱερό πρόσωπο τῆς ἐλπίδας, στὸ ὅποιο οἱ ἐπιτυγχάνοντες ἀπέθεταν τὴ χαρὰ τους καὶ ἀκούγαν συνετὲς κουβέντες· τὸ πρόσωπο, στὸ ὅποιο οἱ ἀποτυχόντες καὶ ἀδικημένοι ἀπέθεταν τὴν πίκρα τους κι ἔπαιρναν κουράγιο.

Ἦσουν κοντὰ σὲ ὄλους, κοντὰ σὲ ἀπόσταση ἀναπνοῆς, ὥστε τὰ χαρίσματά σου, τὰ πολλὰ σου τάλαντα, νὰ μεταδίδονται. Κι ἔτσι ἔγινες δάσκαλος, δάσκαλος γιὰ πολλὰ, μὰ κυρίως δάσκαλος τῆς ὑπομονῆς καὶ τοῦ νεοελληνικοῦ χριστιανικοῦ λόγου.

Ἡ μεγαλωσύνη τοῦ ταπεινοῦ σου πνεύματος ἦταν θαυμαστή, τόσο πού δὲν μπορεῖ νὰ γίνει παραδειγματική.

Κύκλωσες ὄλο τὸ νεοελληνικό βίο, τὸ θύραθεν καὶ τὸν ἐκκλησιαστικό, τὸν πρακτικό καὶ τὸν θεωρητικό. Τὶς θεολογικὲς σπουδὲς σου στὴν Ἀθῆνα ἀκολούθησε κοινωνικὴ δράση στὴν Πρέβεζα. Τὸ κήρυγμα ἦταν μόνιμο λειτουργημα σου γιὰ δεκαετίες.

Στὴν πολιτικὴ ἔλαβες μέρος ἐνεργῶ καὶ οἱ ἐκτιμήσεις σου ἐντυπωσίασαν τοὺς πολῦπειρους πολιτικούς. Ἡ δημοσιογραφία σὲ ἡμερήσιες ἐφημερίδες γνώρισε τὴ δύναμη τῆς πέννας σου καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ λόγου σου.

Τὰ πνευματικὰ προβλήματα τοῦ τόπου θρήσκον τὸν ἐμπνευσμένο ὀρθότομο. Εἶναι πολυσημαντο ὅτι δύο περιοδικὰ, τὰ ὁποῖα ὁ ἀείμνηστος Βασίλης Μουστάκης συνεξέδιδε ἢ ἐξέδιδε κι ἐργαζόταν γι' αὐτὰ, δηλ. ἡ «Κιβωτός» καὶ ἡ «Ἑλληνικὴ Δημιουργία», σημάδεψαν ἀποφασιστικά τὸν ἔπειτα πνευματικό μας βίο, τὸ θεολογικό καὶ τὸν καλλιτεχνικοκοινωνικό.

Ἰδιαίτερα ἡ «Κιβωτός», τὴ ὁποῖα ἀρχικὰ ἐξέδιδε μὲ τὸν Φώτη Κόντογλου, ἀπέβη τὸ ἔναυσμα πρὸς ἀναζωπύρωση τῆς ὀρθοδόξου Παραδόσεώς μας. Ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸ πετύχει αὐτὸ θυθίστηκε πρῶτα στὴ Γραφή καὶ τὴν Παράδοση. Ἐγραψε γιὰ τὴ Βίβλο, μετέφρασε τμήματά της καὶ ἀνέλυσε ἄλλα. Μέχρι καὶ Λεξικό τῆς Γραφῆς συνέταξε. Οἱ Πατέρες τὸν κατένυσαν. Μετέφρασε καὶ προπαντὸς ἀναθίωσε καὶ συνέχισε τὸ πνεῦμα της. (Ὁ ὀμιλῶν, εἶχα τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ ἕνα βιβλίο γιὰ τὸ Μ. Βασίλειο νὰ τὸ συντάξουμε καὶ νὰ τὸ ἐκδώσουμε μαζί).

Ἀπὸ νέος ἔγραψε διηγήματα, μυθιστορήματα καὶ μυθιστορηματικές βιογραφίες, ὅπως τοῦ Μακρυγιάννη, ἐνῶ μετέφρασε στὴν ἑλληνικὴν πολλὰ ἀριστουργήματα τῆς παγκοσμίου λογοτεχνίας. Ἐργα τοῦ Παπίνι, τὸ «Μπὲν Χούρ», «Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ μου», «Ἡ καλύθα τοῦ μπάριμπα Θωμά», «Ριχάρδος ὁ Λεοντόκαρδος». Αὐτὰ εἶναι μόνο δείγματα, πού συμπληρώνονται μὲ τὸ εὐαίσθητο ποιητικό του ἔργο, σὲ 16 τόμια περίπου, πού περιλαμβάνουν ποίηση, ἔμμετρο θέατρο καὶ ἀπόδοση σ' ἐλεύθερο στίχο τραγωδιῶν τοῦ Σοφοκλή καὶ τοῦ Εὐριπίδη.

Τὴν πλοῦσια ἐμπειρία του στὸν ἑλληνικό λόγο, στὸν πνευματικό προβληματισμό καὶ προπαντὸς στὴν ὀρθόδοξὴ σκέψη ἐμφύσησε

στὴν κλασσικὴ πλέον «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια», τῆς ὁποίας ὑπῆρξε κυριολεκτικὰ ἡ ψυχή.

Ἄδελφὲ Βασίλη,

σὲ ὄλα τὰ ἐπιτεύγματά σου αὐτὰ δὲ μπορῶ θέβαια νὰ εἰσέλθω ἄξια. Πρέπει ὅμως νὰ ὑψώσω φωνὴ γιὰ τὸ πὶο μεγάλο σου ἐπίτευγμα, γιὰ τὸ ὅτι κυριολεκτικὰ ἐπλασες τὸ νεοελληνικό θρησκευτικό λόγο, ἔγινες ὁ στυλοβάτης του, τὸν ἐτόρνευες μαστορικὰ κι ἐδῶσες ἀξεπέραστο δωρικό ἀγαλμα, πού ἐπιβλήθηκε καὶ θὰ ἐπιβάλλεται.

Ἐγινες μὲ τὸ λόγο σου μέτρο καὶ κολυμβήθρα, στὴν ὁποία πρέπει ὄλοι νὰ βαπτίζομαστε. Ἐβγάλες τὸ θρησκευτικό λόγο ἀπὸ τὰ περιθωριακά του πλαίσια, τὸν ἀπήλλαξες ἀπὸ τὶς μονόπλευρες τάσεις του, καὶ τὸν ἔβαλες στὴ λεωφόρο τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Καὶ ἀγωνιζόσουν νὰ σμιλεῖς τὸν λόγο, διότι τὸν ἤθελες φόρεμα ταιριαστό, ἔνδυμα λαμπρὸ τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ ἔσχατου εἶναι σου δηλαδὴ, τῆς θαθύτατης ἀγάπης σου, γιὰ τὴν ὁποία ἦσουν ἐτοιμος νὰ ὑποστῆς τὰ πάντα καὶ ὑπέστης πάμπολλα. (Πόσοι ἀραγε γνωρίζουν, ὅτι μεγάλο σκαλί στὸ Γολγοθά σου ἦρθε, ὅταν ἀρνήθηκες νὰ δημοσιογραφήσεις κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου της;).

Καὶ τί νὰ εἶπω γιὰ τὴν ἀπέραντη εὐαισθησία σου στὴ ζωὴ. Γιὰ τὴν ἀραχνοῦφαντὴ ἱερὴ σου καρδιά, πού εἶχε μόνο φίλτρο. Μάρτυρές της ὄλοι ἔμεις οἱ ἔγγιστά σου. Ἡ οἰκογένειά σου πρώτη. Ἡ τρυφερὴ σύζυγος κορυφαία, πού νύχτα καὶ μέρα λειτουργοῦσε ὡς φύλακας ἀγγελός σου. Τώρα θὰ ζεῖ μὲ τὴ μνήμη σου, ἐνῶ ἐσὺ θὰ φτερουγίσεις κοντὰ της. Ὁ γιός σου Πέρης, πού τὶς θεατρικὲς «πρεμιέρες» του θὰ τὶς παρακολουθεῖς ἀπὸ τὸν οὐρανό. Ὁ γιός σου Δημήτρης, πού τὰ λαϊκότερα ἔργα του θὰ καμαρώνεις ἀπὸ ψηλά. Ἡ πολυαγαπημένη σου κόρη Καλλιόπη, πού διαρκῶς θὰ αἰσθάνεται τὴν οὐράνια πατρικὴ σου παρουσία. Καὶ μεις οἱ ἔγγι-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ εἰς τὴν σελίδα 31)

* Λέχθηκε στὴν κηδεῖα του (27.11.84)

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Δράμα σὲ δυὸ πράξεις.

ΔΡΑΜΑ σὲ δυὸ πράξεις, πέρα γιὰ πέρα ἀνθρώπινο, ποὺ συγκλονίζει. Τό ἔγραφε ἀφενὸς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἀφετέρου ἡ ἁμαρτία τοῦ ἀνθρώπου! Οἱ τρυφεροὶ τόνοι τοῦ εἰσχωροῦν σιὰ τρισβάθα τῆς ψυχῆς καὶ δονοῦν τὶς πρὸ εὐαίσθητες χορδές της.

Ἡ παραβολὴ τοῦ ἀσώτου. Βάνος καὶ πλάτος καὶ πλοῦτος θείας ἀγάπης. Μᾶς υπενθυμίζει πὺς ὁ Θεὸς δὲν εἶναι μόνο πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ καρδιά! Πὺς μισεῖ τὴν ἁμαρτία, ἀλλ' ἀγαπᾷ τὸν ἁμαρτωλό, περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ὁ καθέννας τὸν ἑαυτοῦ τον (Ἰω. Χρυσόστομος). Μᾶς εἰσάγει σὸ κλίμα τῆς θείας ἀγάπης, ἀποπελώνοντας συμπύκνωση καὶ περίληψη τοῦ Εὐαγγελίου. Καρδιά τῆς Κ.Δ. εἶναι ἡ παραβολὴ αὐτή, καὶ καρδιά τῆς παραβολῆς ἡ λέξη Πατήρ! «Ὁ Θεὸς Πατήρ! Ἰδοὺ ἡ ὅλη Θεολογία τοῦ Ἰησοῦ» (Ρενάν).

Ὁ Χριστιανισμὸς ἔχει τὴν πηγὴν του σὴν καρδιά τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστιανὸς μᾶς προσφέρει ζωτικὸν σύστημα ζωῆς, ραπτισμὸν μὲ τὸ αἷμα του. «Ὅρα φιλικότητα ὑπερβολὴν — θαυμάζει ὁ Ζιγαβηρὸς — ἡμᾶς ποιεῖ κυρίους τῆς τῶν ἁμαρτημάτων ἡμῶν ἀφέσεως!»

Ὅλοι ἔχουμε πώσεις. «Ὅμως «σὸ τὸ πεσεῖν χαλεπὸν, ἀλλὰ πεσόντες κείσθαι καὶ μὴ ἀνίστασθαι» (Ἰω. Χρυσόστομος). «Ὅλοι ἀκολοιθῆσαμε τὸν ἄσωτο σὸ δρόμο τῆς ἀποστασίας. Ἄς τὸν ἀκολοιθῆσουμε δυναμικὰ καὶ σὸ δρόμο αἴς ἐπιστροφῆς!»

Οἱ Τρεῖς Ἱεράρχαι.

ΑΝΩΤΕΡΑΣ προῆς ὁδηγοὶ ψυχῶν μέσα σὴν ροὴ τῶν αἰώνων. Τὰ βαθυστόχαστα ἔργα τους ἀποτελοῦν κεφάλαια ὑπερεποχικά. Πρῶτοι ἐκεῖνοι δημιουργήσαν τὶς προϋποθέσεις ὡστε νὰ συναντηθεῖ τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα καὶ τὸ χριστιανικὸ, σὴν προσογειώσῃ τὸ ἕνα, σὴν ἀπογειώσῃ τὸ δεύτερο.

Τιμῶντας τὴ μνήμη τους, συλλαμβάνουμε τὸν ἑαυτοῦ μας νὰ στέκεται κοντὰ σὸ σημεῖο συναντήσεως δύο λεωφόρων τῆς ἱστορικῆς πορείας καὶ νὰ παρακολουθεῖ μὲ δέος τὴν ἐπαρῆ δύο κόσμων. Στὴν ἰδιάδα τῶν μεγάλων Ἱεραρχῶν συναντῶνται σὲ πρωτοφανῆ σύνθεσιν παγκόσμιας ἀκτινοβολίας, ἡ πεμπτοσύνη τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος μὲ τὸ ἀνέσπερο φῶς τῆς Φάτης καὶ τὴν κορυφαία παρουσία τοῦ Τάφου.

Ὁ πολιτισμὸς ποὺ ἐκεῖνοι θεμελίωσαν ἀποτελεσε τὴ βάση τοῦ ἑλληνοκεντρικοῦ δυτικοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τὴν πηγὴν ποὺ ἐξασφάλισε σὸ ἔθνος μας τὴν ἐπιβίωση.

Καλλιτέχνες ψυχῶν.

ΤΟΝ Ἰανουάριον τιμήσαμε τὰ Γράμματα. Κύριος συντελεστής τους, ὁ δάσκαλος, διαχειρίζεται θη-

σαυρὸ ἀτίμητο: τὴν παιδικὴν ψυχὴν, ποὺ συνοψίζει τὸ μουσικὸ τῆς φύσεως! Τὸ παιδί εἶναι «κεμιήλιο πρὸ πολῦτιμο ἀπὸ τὸν χρυσό, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ γυαλί πρὸ εὐθραυστο» (Κομένιος). Γιὰ τοῦτο, ὁ ἐκπαιδευτικὸς δὲν πρέπει νὰ εἶναι κοινὸς ἐπαγγελματίας, φερέφωνο μερικῆς φωνῆς «σκοτεινῶν» ρευμάτων, ἀλλὰ μεταγωγός! Διδάσκει μὲ τὰ λόγια, ἐμπνέει μὲ τὸ παράδειγμα. «Τίποτα πρὸ ψυχρὸ ἀπὸ τὸ δάσκαλο ποὺ περιορίζεται σὲ λόγια μόνον» (Ἰω. Χρυσόστομος). Ἡ ἀγωγή δημιουργεῖ ἀνθρώπους καὶ ἡ μάθησις σφούρας. Ὁ δάσκαλος ἀδούρα καλλιτεχνεῖ τὴν ψυχὴν τοῦ ἔθνους! Προάγει τὴν ἠθικὴν τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Τοῦτο κατορθώνεται ἂν ἐνστερνισθεῖ τὸ σύνθημα ζωῆς τοῦ Πεσταλότσι ποὺ ζήτησε νὰ χαραχθεῖ καὶ σὸν τάφο του: «Ἄ πάντα γιὰ τοὺς ἄλλους, τίποτα γιὰ τὸν ἑαυτοῦ μου!»

Εἶναι σφάλμα — τὴ στιγμὴν ποὺ θεοπίζονται πόσων εἰδῶν ἡμέρες καὶ ἐβδομάδες τιμητικῆς — νὰ μὴ θεοπισθεῖ ἡμέρα ἔστω «ἐθνωμοσύνης» πρὸς τιμὴν τῶν ἐκπαιδευτικῶν. Καὶ γιὰ τὸ ὅχι νὰ μὴ σιγηθεῖ μνημεῖο τοῦ «ἀγνώστου δασκάλου»;

Δίχως σάρκα. Μὲ ὀσά!

ΤΟΝ τελευταῖο καιρὸ ἀνήλικοι Αἰθίοπες μᾶς υπενθύμισαν τὸ — δυστυχῶς πάντα — ἐπίκαιρο θέμα τῆς ἀνέχειας. Ἡ πεῖνα μὲ σάρκα — ἂν μπορεῖ νὰ ἔχει — καί... ὀσά. Τεράστια παιδικὰ στόματα μὲ κἄτασπρα δόντια, στοιχεῖα ἀπλῶς «καλλωπιστικά», μάτια χαμένα σὲ κόγχες, ἄθελα λόγχισαν κάποιες ἀν-ὑπαρκτες συνειδήσεις. Σὲ κάθε ἀνθρώπο ἀντιστοιχοῦν τὸ χρόνον 10 κιλά σπαραγοῦ καὶ 100 κιλά πωρητικῶν!

Γιὰ τὴν Αἰθιοπία καὶ ἄλλες προβληματικῆς περιοχῆς ὑπῆρξαν παρήγορες χειρονομίες. Συχνὰ ἡ Ἐκκλησία μας μὲ τὸ χέρι τοῦ Προκαθημένου της κ. Σεραφεῖμ καὶ ἄλλων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν μελῶν της σκουπίζει ἀκαθὰ μάτια. Σιγηρίζει τὰ σφραγὰ ἰσχυρῶν παιδιῶν. Γεμίζει καρδιὰς μ' ἐλπίδα. Ὑπάρχουν ἀνάλογες κινήσεις καὶ ἄλλων, ποὺ ἀνταποκρίνονται σὲ ἄφρονες μὰ τόσο εὐγλωττες κραγγές S.O.S.

Ποιά ὅμως εἶναι ἡ θέση τῶν διαφόρων δυνάμεων (τῶν «φωτεινῶν», μὲ καὶ τῶν «σκοτεινῶν») εἶναι γνωστή), ὡστε νὰ δημιουργηθοῦν οἱ προϋποθέσεις ποὺ θὰ ἐξασφαλίσουν οὐσιαστικὴ καὶ μόνιμη λύση σὲ φρικτὰ προβλήματα τοῦ πόνου καὶ τῆς πείνας τῶν μαύρων, τῶν κίτρινων καὶ τῶν λευκῶν ποὺ ἀποδεκάζονται; Ποιά προσπάθεια καταβάλλεται γιὰ νὰ γελῶν μόνιμα τὰ μεγάλα πονεμένα μάτια τῶν μικρῶν πενιασμένων Αἰθίοπων;

ΟΙ ΑΘΛΟΙ ΤΟΥ ΣΑΜΨΩΝ*

(Κριτ. ιγ' 1 - ιστ')

Του ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ (†)

«15 Καί ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τετάρτῃ καί εἶπαν τῇ γυναικί Σαμψών· ἀπάτησον δὴ τὸν ἄνδρα σου καὶ ἀπαγγεῖλάτω σοὶ τὸ πρόβλημα, μὴ ποτε κατακαύσωμέν σε καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς σου ἐν πυρὶ· ἢ ἐκδιᾶσαι ἡμᾶς κεκλήκατε;».

Τὸ πῆρᾶν λοιπὸν σὰν θεινὴ προσβολὴ γιὰ τὸ ἔθνος τους. Ἐπρεπε, μὲ κάθε τρόπο, νὰ τὴν ξεπλύνουν. Μὲ κάθε τρόπο. Δηλαδή, ἀκόμη καὶ στὴν ἀπάτη καταφεύγοντας. Καὶ μέσο τοῦ ξεγελάσματος χρησιμοποιοῦν τὴν γυναίκα. Ἀποτείνονται στὴ νύφη. Καί, ἀπειλώντας τὴν ὅτι θὰ ἐδάξαν φωτιά στὸ σπιτικό της καὶ θὰ ἐκαιγαν καὶ τὴν ἴδια, ἂν δὲν συμμορφωνόταν στὴν ὑπόδειξή τους, τὴν προτρέπουν νὰ ξεκλέψει μὲ γαλυφιές τὸ μυστικό ἀπὸ τὸν ἄνδρα της.

Ἀπὸ τὸν καιρὸ τῆς Εὐας, τὸ πονηρὸ πνεῦμα ξεπλανεύει: τὸ λεγόμενο ἰσχυρὸ φύλο, ὄχι σπάνια, μὲ ὄργανο τὴν γυναίκα. Ἄλλοτε πετυχαίνει. Ἄλλοτε βρίσκει: ἀκαθαίρετη ἀντίσταση. Ἀπὸ τὴν προμήτορα, ὁ Ἄδὰμ παρασυρμένος ἔπεσε στὴν παρακοή. Ὁ Ἰὼβ ὅμως δὲν μετακινήθηκε ἀπὸ τὴν εὐσέβεια, ὅταν ἡ σύζυγός του τὸν ἐσπρωγνε στὴν ἀπελπισία, καλώντας τον ν' ἀπιστήσῃ: στὸν Κύριο, ἐνὼ ἦταν φθασμένος πιά στὸ ἀποκορύφωμα τῶν θλίψεων.

Προσφεύστατα ἢ Βίβλος, σὲ ὄχι: λίγα σημεῖα της, πλέκει: ὕμνο στὴν καλὴ γυναίκα, σὰν κύρια πηγὴ κάθε ἀγαθοῦ σ' ἓνα σπίτι. Καὶ στηλιτεύει: μὲ ἀνάλογη φραστική δύναμη τὴν κακὴ γυναίκα, σὰν πρώτη αἰτία τῶν θεινῶν. Δυὸ παραδείγματα, ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη: «Ἥλιος ἀνατέλλων ἐν ὑψίστοις... καὶ κάλλος ἀγαθῆς γυναικὸς ἐν κόσμῳ οἰκίας αὐτῆς». «Μικρὰ πᾶσα κακία (σὲ σύγκρισή) πρὸς κακίαν γυναικὸς» (Σοφ. Σειρ. κστ' 16, κε' 19). Naί, ὄντως, ἡ πείρα τὸ μαρτυρεῖ, ἥλιος εἶναι πὺ λάμπει, στολιζοντάς το, μὲ τὰ χρυσάφια τῆς ἀρετῆς, στὸ σπίτι της, ἢ ἠθικὴ νοικοκυρά. Καὶ κάθε κακία, στὴν περίπτωση πὺ τὴ διαπράττει: ἡ γυναίκα, εἶναι ἀξεπέραστα ἀποτροπιστική.

Ἦταν λοιπὸν ἐπόμενο οἱ Φιλισταῖοι: καλεσμένοι: τοῦ Σαμψών ν' ἀποταθοῦν στὴν ὀμάρμοιά τους συμβία του. Τὴν εἶδαν σὰν τὸ πιὸ κατάλληλο πρόσωπο γιὰ νὰ τοὺς θγάλει: ἀπὸ τὴν γτροπή.

«16 Καὶ ἔκλαυσεν ἡ γυνὴ Σαμψών πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπε· πλὴν μεμίσσηκάς με καὶ οὐκ ἠγάπησάς με, ὅτι: τὸ πρόβλημα, ὃ προσέβαλον τοῖς υἱαῖς τοῦ λαοῦ μου, οὐκ ἀπήγγειλάς μοι: αὐτό· καὶ εἶπεν αὐτῇ Σαμψών· εἰ τῷ

πατρί μου καὶ τῇ μητρὶ μου οὐκ ἀπήγγελα, σοὶ ἀπαγγεῖλω;».

Πεθίθηκα καὶ καλόβολα ἀναποκρίθηκα ἢ σύντροφος τοῦ Σαμψών στοὺς καλεσμένους. Χωρὶς ἄλλο, τὴν ἔτρωγε καὶ τὴν ἴδια ἢ περιέργεια. Ἀλλὰ ὁ σπουδαίτερος λόγος τῆς συγκατάνευσής της πρέπει: νὰ ἦταν ἄλλος. Καμωμένος ἀπὸ δυὸ δλότελα ἀντίθετα αἰσθήματα, τὸ μῖσος καὶ τὴν ἀγάπη. Τὸ μῖσος πρὸς τὸν ἀλλόφυλο Ἰσραήλ. Καὶ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸ ἔθνος της. Συμμεριζόταν, ἦταν φυσικό, τὸ ἄχτι τῶν τριάντα συνδαιτημιόνων. Καὶ ποθοῦσε, ὅσο καὶ οἱ ἴδιοι, νὰ θρεθοῦν ἀπὸ πάνω. Ἀνέλαθε λοιπὸν πρόθυμα νὰ τοὺς ἱκανοποιῆσι: τὸ αἴτημα, συνωμοτώντας στὴν ἐκπόρθηση τῆς σκέψης τοῦ ἄνδρα της.

Τῆς φάνηκε εὐκόλο τὸ ἐγχεῖρημα. Τὴν κινούσε ἀλλωστε, μαζί μὲ τὴ φιλοπατρία, μιὰ ἀκόμη δυνατὴ ψυχική διάθεση. Εἶχε πάρε: στὰ σοβαρὰ τίς ἀπειλές τῶν συμπατριωτῶν της. Δὲν ἀμφέβαλλε ὅτι ἐκείνοι: οἱ ἀψίχοροι καὶ φανατικοὶ ἐθνικιστὲς θὰ τίς πραγματοποιοῦσαν. Ὁ φόβος ὅτι: θὰ τὴν ἐκαιγαν μέσα στὸ ἴδιο της τὸ σπίτι, δάξοντάς του φωτιά, τὴν συνεπῆρε. Καὶ ὁ πανικός, ὅπως ξέρουμε, εἶναι ἀπροσμάχητος ὀστρος, πὺ σπρώχνει: τὸν ἀνθρωπο στὰ πιὸ ἀπονεομημένα διαθήματα.

Μήπως, σ' αὐτὸ πὺ θὰ ἔκανε, δὲν τὴν καταδοκοῦσε ἓνα ἀντίπαλο δέος; Ὁ Σαμψών ἦταν δεξύθυμος νέος. Ἀντιμετώπιζε τίς καταστάσεις μὲ ἑαφνικά ἀναμμένο τὸ αἷμα. Ἄν ὑποπτεῦόταν ὅτι: ἢ προσπάθειά της νὰ τοῦ ἐκαιεῦσει: τὴ σωστὴ ἀπάντηση στὸ αἶνιγμα, ἦταν γιὰ νὰ τὸν ταπεινώσει, ἀλλίμονό της τῆς φτωχῆς. Ποιὸς ἀπέκλειε ἀκόμη καὶ νὰ τὴ σκότωνε, στὴν παραφορά του; Ἴσως ὅμως αὐτὸς ὁ φόβος νὰ μὴν ὑπῆρξε τόσο δυνατὸς μέσα της ὅσο ὁ ἄλλος, πὺ πῆγγαζε ἀπὸ τὰ λόγια τῶν ὀμοφύλων της.

Δὲν δίστασε λοιπὸν. Καί, ἀκολουθώντας τὴ συνηθισμένη μέθοδο τῶν γυναικῶν σὲ παρόμοια περιστατικά, τὸ καλόπιασμα καὶ τὰ δάκρια, ἀποδόθηκε στὸ μικρὸ αὐτό, ἀλλὰ τόσο δυσχερὴ ἀγώνα. Νὰ τοῦ ξεριζώσει, ἀπὸ τὰ δάθη τοῦ εἶναι, τὸ πεισματικὰ φυλαγμένο μυστικό.

Τὸν ἔθεσε μπροστὰ σ' ἓνα δίλημμα. Ὁ ἄνδρας πὺ ἀληθινὰ ἀγαπᾶ, ἔχει τίποτε πιὸ ἀκριβὸ ἀπὸ τὴν καλὴ του; Γίνεται νὰ προτιμήσει: κάτ: ἄλλο στὸν κόσμο ἀπ' αὐτή; Ἄν τοῦ τάξεις ὄλα τὰ πλοῦτη καὶ ὄλες τίς δόξες τῆς γῆς, τὴν ἀφήνει: πικραμένη γιὰ χάρη τους; Ποτέ, ἂν πράγματι: εἶναι: ἔρωτευμένος μαζί της.

Τοῦ λέει: λοιπὸν, μ' ἓνα γλυκὸ παράπονο, ἐνὼ τὰ μάτια της εἶναι: θουρκομημένα καὶ τὸ στήθος της ἀνεδοκατεδαίνει: ἀπὸ τοὺς στεναγμούς: Κοίτα πόσο ὑποφέρω. Μοῦ

(*) Συνέχεια ἐκ τῆς σ. 15 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1-2 τεύχους.

ΟΙ «ΝΕΕΣ ΑΙΡΕΣΕΙΣ» ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΒΟΥΛΗ*

Του π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ
Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλολ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ποιές εἶναι οἱ προτάσεις τῶν Γάλλων γονέων σχετικᾶ μετ' τὴν ἔκθεσι Cotrell; Ἡ «ἐπιστολὴ» πρὸς τοὺς Εὐρωδουλευτὰς ἀναφέρει:

«Ὅσον ἀφορᾷ τὶς προτάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς, μερικὲς ἀναμφίβολα μποροῦν νὰ συζητηθοῦν ἢ νὰ τροποποιηθοῦν, κ: αὐτὸς εἶναι ὁ ρόλος τῆς Ἐπιτροπῆς. Ἄς μᾶς ἐμπνεύσει νὰ ὑποδείξουμε ὅτι, κατὰ τὴ γνώμη μας, ἓνα μέτρο ἀπλὸ πού δὲν ὀδηγεῖ σὲ καμμιὰ λογαμαχίαν ἐπὶ θέματος θρησκευτικοῦ θὰ ἦταν νὰ μὴ χορηγηθῆ κανένα προνόμιον, καμμιὰ εὐνοια στὶς ἐπιχειρήσεις πού πραγματοποιοῦν μεγάλα ὀφέλη χάρις, προφανῶς, σὲ ἔργα πού γίνονται δωρεάν.

Ἄν ἀρκεῖ νὰ δηλώσῃ κανεὶς τὸν ἑαυτὸν του ὡς «θρησκεία» ἢ «Ἐκκλησία» γιὰ ν' ἀπαλλαγῆ κάθε ἐλέγχου καὶ κάθε φόρου, δὲν ὀλέπουμε σὲ τί καταχρήσεις μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ: αὐτὸ καὶ τί ζημιές θὰ προέκυπταν γιὰ τὶς ἀθηναικὲς θρησκείες; Ἄλλωστε ὀλέπουμε ἤδη νὰ πολλαπλασιάζεται αὐτὸ τὸ εἶδος — ἐλευθερία πίστεως καὶ θρησκευτικῶν συνθησιῶν ὅσο αὐτὲς δὲν θίγουν τὰ Δικαιώματα τοῦ Ἄνθρώπου. Νόμος κοινὸς γιὰ τὶς

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 14 τοῦ ὑπ' ἀρ. 1-2 τεύχους

τὸ δείχνεις, δὲν μ' ἀγαπᾷς. Μὰ ἀγάπη τὸ λὲς αὐτὸ ἢ μίσος; Τὸ κακὸ μου θέλεις, ἀφοῦ ἔτσι με τυραννᾷς. Κρύβοντας καὶ σ' ἐμένα τὴ λύση τοῦ αἰνίγματος, πού ἔδωλες στοὺς δικούς μου, με κάνεις δυστυχισμένη. Καὶ ἀφοῦ δὲν με λυπᾷσαι, σημαίνει: ὅτι καθόλου δὲν με λογαριάζεις. Κάτι παραπάνω. Μὲ ἀποστρέφεις. Γραμμίζεις λοιπὸν ἔτσι ἀσπλαγχνά τὴν εὐτυχίαν μας; Καμμιὰ δὲν σοῦ θρίσκω δικαιολογία. Κανένα ἐλαφρυντικό.

Ἄλλὰ ὁ Σαμφὼν δὲν κάμπτεται. Τὸ τέχνασμα τῆς Φιλισταίας πέφτει: στὸ κενό. Κατὰ τὴν πρώτη βέβαια φάση τῆς ἐφαρμογῆς του. Γιατί, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω, τὸ ἔσπεψε, τέλος, ἡ ἐπιτυχία.

Καὶ τῆς εἶπε ὁ Σαμφὼν: Ἄν δὲν φανέρωσα στοὺς ἴδιους τοὺς γονεῖς μου αὐτὸ πού μοῦ ζητᾷς, θὰ τὸ φανέρωσω σὲ σένα; Ἀπόκριση ἀπάντηση. Μονομιάς τῆς ἀπέλεισε τὸ δρόμο. Στάθηκε ἀκλόνητος, δίχως νὰ ὀσθήσῃ: σὲ λόγια πού δὲν ἤθελε νὰ προσφέρει.

Αὐτὴ ἡ συγκράτησή του, ἔστω καὶ ἂν δὲν ὑπῆρξε ὀριστική, εἶναι μιὰ νίκη. Ἀξιέπαινη. Ἰκανὴ νὰ δώσει ἀφορμὴ γιὰ σκέψεις γύρω ἀπὸ ἓνα πολὺ ἐνδιαφέρον θέμα τῆς χριστιανικῆς πρακτικῆς. Τὸ θέμα τῆς γλωσσικῆς ἐγκράτειας. Ἐνὸς ἀπὸ τὰ πιὸ δύσκολα ἐπιτεύγματα, μιᾶς ἀρετῆς πού δὲν τὴν συναντᾷς στὸν καθένα.

(Συνεχίζεται)

πολιτικὲς καὶ οικονομικὲς δραστηριότητες ὅπως π.χ. γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν ἀδειῶν παραμονῆς τῶν ἀλλοδαπῶν, πού εἶναι πολυάριθμοι: καὶ θέλουν νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὸν τίτλο τοῦ «εραποστόλου».

Ὅσο γιὰ τὶς κατηγορίες πού διατυπώθηκαν ἀπὸ τὸν κ. M. Brann ἐναντίον τοῦ M. Cotrell, θυμίζου, κατὰ δυσάρεστο τρόπο, ἐκείνες πού ἐκτοξεύτηκαν ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῆς «Ἐνωτικῆς Ἐκκλησίας» ἐναντίον ἐνὸς Ἀμερικανοῦ Κοινοβουλευτικοῦ τοῦ M. Fraser πού ἦταν ἔνοχος ἐπειδὴ προήδρευσε μιᾶς ὑπο-ἐπιτροπῆς τοῦ Συμβουλίου στὸ ἄσπιο εἶχε ἀνατεθεῖ ἡ ἔρευνα πάνω στὶς δραστηριότητες Κορεατικῶν Ὀργανώσεων στὶς ΗΠΑ, κ: ἀνάμεσα τοὺς ἐκείνης τοῦ Μοῦν. Ἄλλὰ κ: ἂν οἱ κατηγορίες ἐδῶ εἶναι λιγώτερο δίαιες, τί τὸν ἐξουσιοδοτεῖ νὰ ἀποκαλέσει τὸν M. Cotrell «ἀδελφὴ στὴν ἱστορία καὶ κοινωνιολογία» (σελ. 5), «πού δὲν ἔχει ἰδέαν ἀπὸ ἐπιστημονικὲς μεθόδους», πού στερεῖται ἰκανότητος γιὰ τὴν ἐξέταση τῆς συνειδήσεως» ἐνῶ ὁ κύριος στόχος φαίνεται: νὰ εἶναι ὅπως πάντα ἄλλωστε, ὁ τύπος πού ὑποτίθεται: ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ψάχνει: νὰ βρεῖ «τὸ συγχρονιστικὸ» (παρατήρησις πού ἐπαναλαμβάνεται πολλὰς φορὰς καὶ πού ἀπευθύνεται ἐπίσης καὶ στὸν κ. Cotrell).

Ὁ κ. Brann δὲν ἀποδίδει ἀξία παρὰ μόνον στὶς σπουδὲς πού ἔχουν ἔγκριση τῶν μελῶν τῆς «Ἐκκλησίας» του. Ἐχουν βέβαια τὸ ἐνδιαφέρον τους, μὰ πρέπει: νὰ ἐξεταστοῦν μετ' τὶς ἴδιες κριτικὲς μεθόδους (μετ' τὶς ὁποῖες ἐξετάζουν) παλαιὰ μέλη, λαμβιδομένης ὑπ' ὄψιν τῆς ἐπιδράσεως ὑπὸ τὴν ὁποία θρίσκονται: οἱ μὲν, καὶ τῆς κατάστρεπτικῆς ἐμπειρίας πού δοκιμάζουν οἱ ἄλλοι, οἱ ὁποῖες δὲν μπορεῖ νὰ μὴ σημαδέψουν τὴν κρίση τους. Καὶ οἱ οικονομικὲς δραστηριότητες, οἱ μέθοδοι: προπαγάνδας, ἡ χρησιμοποίησις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν χρημάτων γι' ἀπόκτηση πλούτου καὶ ἰσχύος, αὐτὲς μποροῦν νὰ ὑποστοῦν ἀντικειμενικὴ ἐξέταση καὶ δὲν εἶναι ἀντικείμενα φιλοσοφικῆς διαμάχης.

Θὰ προτιμοῦσαμε νὰ ἀπέχουμε ἀπὸ κάθε ἄλλο σχόλιο σ' αὐτὴ τὴν ὑπόθεσιν, μὰ νὰ σιωπήσουμε θὰ σήμαινε ν' ἀφήσουμε τὴν ἀποκλειστικότητα τοῦ λόγου σὲ ὀργανώσεις πού θεωροῦμε ἐνσυνείδητα καὶ μετὰ ἀπὸ σοβαρὴ ἔρευνα σὰν ἐπικίνδυνες ὄχι μόνον γιὰ ἄτομα ἢ συχνὰ γιὰ οἰκογένειες ἀλλ' ἀκόμη κυρίως γιὰ τὶς ἴδιες τὶς δημοκρατικὲς κοινωνίας.

Σὰς εὐχαριστοῦμε πού κάνατε τὸν κόπο νὰ μᾶς διαβάσετε καὶ σὰς παρακαλοῦμε νὰ δεχθεῖτε τὸν εἰλικρινῆ χαιρετισμὸ μας.

(Συνεχίζεται)

ΑΠΟΝΟΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ

Του κ. Μανώλη Μελινοῦ

Πρόσφατα, στην αίθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας Ἀθηνῶν, πραγματοποιήθηκε ἡ ἀπονομή τοῦ λογοτεχνικοῦ βραβείου τοῦ κάθε χρόνο ἀθλοθετεῖ τὸ Ἴδρυμα «Κατίγκω καὶ Γιώργης Χρ. Λαιμός». Τὸ βραβευμένο ἔργο προκρίνεται ἀπὸ τῆς Χριστιανικῆς Λογοτεχνικῆς Συντροφιάς. Φέτος, καθὼς ἀνέφερε ὁ πρόεδρος τῆς Χ.Λ.Σ. κ. Ν. Ἀρβανίτης, ὑποβλήθηκαν δεκάδες ἔργων. Ὑστερα ἀπὸ ἐξονυχιστικὴ μελέτη, ἐπιλέχθηκε ἡ ποιητικὴ συλλογὴ τοῦ δόκιμου χριστιανοῦ λογοτέχνη κ. Νίκου Β. Τυπάλδου. Τὸ ἔργο ἔχει τίτλο «Παναγιῆς τῆς Κρήτης» καὶ ὑπότιτλο «Θεομητορικὸ ὁδοιπορικὸ μὲ ποιητικὴ διάθεση».

Τὸ βραβεῖο σὲ μνήμη Κατίγκως Γ. Χρ. Λαιμοῦ ἀπένεμε στὸν ποιητὴ, ὁ πρόεδρος τοῦ Δ.Σ. τοῦ Ἰδρυμάτος Λαιμοῦ καθηγητῆς κ. Γεωργίου Καρμίρης, ἀκαδημαϊκός.

Ὁ κ. Ν. Β. Τυπάλδος πέντε ὀκλήρες δεκαετίες ἀθόρυθα δημιουργεῖ μὲ εὐπρέπεια καὶ συνέπεια. Τὸ τελευταῖο βιβλίον του «Παναγιῆς τῆς Κρήτης» μπορεῖ νὰ χαρακτηριστεῖ ἀπὸ τὰ ωραιότερα—ἀν ὄχι τὸ καλύτερο—ἔργο του. Κι αὐτὸ γιατί κάθε ποίημα ἔχει γραφεῖ μὲ τὸ ὕψος τῶν μεγάλων καὶ τὸ ἦθος τῶν ταπεινῶν. Ἡ συλλογὴ ἀναφέρεται σὲ ἱερά Προσκυνήματα τῆς Θεοτόκου τοῦ εἶναι διάσπαρτα στὴν Κρήτη, τὸ νησί ποῦ μοιάζει μὲ ὑπογραφή τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ποιητὴς μὲ δεξιοτεχνία ζηλευτῆ κατορθώνει νὰ περάσει καὶ νὰ θγει ἀκέραιος ἀπὸ τὰ φυσικὰ ἐμπόδια τοῦ περιγραφικοῦ βερμπαισμοῦ λ.χ. τοῦ ἔμμετρου «τουριστικοῦ ὁδηγοῦ» καὶ νὰ συνθέσει εἴκοσι ποιήματα μὲ ὕψλὸ περιεχόμενο καὶ τεχνικὴ. Ὅσον ἀφορᾷ στὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῶν προσκυνημάτων, ὑπάρχουν στὸ δεύτερο μέρος τοῦ βιβλίου ἐνημερωτικὰ σημειώματα.

Μὲ τὸ ἔργο του ὁ Ν. Β. Τυπάλδος δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ δείξει στὸν ἀναγνώστη «μονάχα τὴν αἰσθητικὴ ὁμορφιά». Ἀλλὰ σὲ συνάρτησιν μ' αὐτὴν, νὰ ριπίσει τὸ ὀρθόδοξο ὑπαρξιακὸ νόημα μὲ τὴν

προσκύνηση τῆς Παναγίας Μητέρας τοῦ Θεοῦ», ὅπως ἀναφέρεται στὸ Προανάκρουσμα τοῦ βιβλίου.

Ὁ διακεκριμένος λογοτέχνης καὶ κριτικὸς κ. Εὐ. Μόσχος σημειώνει—μεταξὺ ἄλλων—στὴ Νέα Ἑστία: «Μὲ τίς “Παναγιῆς τῆς Κρήτης” ὁ κ. Ν. Β. Τυπάλδος μᾶς προσεγγίζει μ' εὐλάβεια καὶ συντριβὴ σὰν ἕνας ποιητῆς Κόντογλου, στὰ ἀκηλίδωτα ἀρχετυπα τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ μᾶς προσφέρει μίαν γνήσια θρησκευτικὴ ἀλλὰ καὶ αἰσθητικὴ ἀπόλαυση».

Στὴ συνέχεια δόθηκαν ἄλλα δύο βραβεῖα. Τὸ βραβεῖο Μπολέτη στὴν κα Εὐαγγελία Παπαχρήσου—Πάνου γιὰ τὴν ἀνέκδοτη ποιητικὴ συλλογὴ τῆς «τοῦ βιβλικοῦ ἀμπελωνοῦ οἱ θότρους». Τὸ βραβεῖο Κρέστοβιτς στὴν διδάσκατερὴν Μαρκουλάκη γιὰ τὴν ἀνέκδοτη ποιητικὴ συλλογὴ τῆς

«Ὀρθὸς σιωπῆς». Ἀπονεμήθηκαν ἐπίσης καὶ ἔπαινοι. Στὸν παν. ἀρχιμ. π. Θεόκλητο Φεφέ γιὰ τὸ αὐτοβιογραφικὸ ἔργο του «Γέρο-Γιώτης», στὸν ἀείμνηστο Βασίλειο Μουστάκη—ποῦ παρέλαβε ἡ σύζυγός του κ. Φραγκίσκα—γιὰ τὴν πολύτιμη μακρόχρονη προσφορά του στὴ Θεολογία καὶ τὰ νεοελληνικὰ Γράμματα καὶ στὸν κ. Γιάννη Σαντάρμη γιὰ τὴν ἀνέκδοτη ποιητικὴ συλλογὴ του «Ἀνθη εὐλαβείας». Ποιήματα ἀπὸ τὰ βραβευμένα ἔργα ἀπήγγειλαν γνωστοὶ ἡθοποιοί.

Ἡ αίθουσα ἦταν γεμάτη. Ἡ ἐκδήλωση σεμνὴ. Παρέστησαν καὶ τὴν τιμήσαν, ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Εὐρύπου κ. Βασίλειος ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης κ. Τιμόθεος ἁκαδημαϊκοί, καθηγητῆς πανεπιστημίου, λογοτέχνης κ.ἄ.

ΟΦΕΙΛΗ ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΗ ΜΟΥΣΤΑΚΗ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπὸ τὴν σελίδα 27)

στά σου, φίλοι, ἀδελφοί, συναγωνιστὲς καὶ μαθηταὶ σου γενόμενοι καὶ θακτηρίαν εὐρόντες στὸ λόγο σου, ὅλοι δοκιμάσαμε τὴν εὐαισθησία σου καὶ θὰ μείνουμε διὰ βίου εὐγνώμονες.

Οἱ λόγοι μου ὅμως αὐτοὶ δὲν εἶναι μόνο λόγοι εὐγνωμοσύνης. Εἶναι καὶ λόγοι συγνώμης, θαθείας συγνώμης καὶ συντριβῆς. Γιατί ἀπὸ καιρὸ, τρεῖς φίλοι ἐτοιμάσαμε μίαν ἐκδήλωση τιμῆς καὶ παρουσίας τοῦ ἔργου σου. Ἦταν τὸ ἐλάχιστο ποῦ μπορούσαμε νὰ κάνουμε γιὰ τὸ φίλο καὶ δάσκαλο Βασίλη Μουστάκη. Καί, οἱ ἀτυχεῖς, δὲν τὸ προλάβσαμε, δὲν τὸ τελειώσαμε. Ἀλλ' ἔστω καὶ τώρα, ποῦ ἐνῶ τὸ σκῆνωμά σου εἶναι μπροστὰ μας, ἡ ψυχὴ σου ἀπέπτη καὶ περιίπτται κύκλωμας, θ' ἀκούσεις πὼς ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς προλόγιζε τὴν τιμητικὴ ἐκείνη ἐκδήλωση:

«Σήμερα τιμᾶται ὁ ἀξέτιμητος. Σήμερα τιμᾶται ὁ ἀτίμητος, αὐτὸς τὸν ὁποῖο λησμόνησαν νὰ τιμή-

σουν οἱ ἀρχεῖς καὶ οἱ ἐξουσίες. Τιμᾶται ὁ στρατηγὸς ποῦ δὲν τὸ ἔδωσαν ἀστέρια, ὁ στυλοβάτης τὸν ὁποῖο κάνουν ὅτι δὲ θέλουν. Σήμερα ζητᾶμε συγνώμη γιὰ τὴν παραγκωνίσαμε τὸ μεγάλο. Τὸν ὑποχρεώσαμε νὰ μείνει χαμηλά. Σήμερα τιμᾶμε τὸ Βασίλη Μουστάκη, διότι ἀπὸ χαμηλὰ γέμισε τὸ νεοελληνικὸ χῶρο μὲ γνήσιο λόγο καὶ ὀρθόδοξο ἦθος».

Ἀδελφὲ Βασίλη, πορεύου τὸ δρόμο τῆς θείας ἀναπαύσεως. Ὁ Κύριος τῆς δόξης ἄς σοῦ χαρίζει ἀπὸ τὴ δόξα του, γιὰ τὴν ὁποία μόχθησες.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ, δ. Θ.

Ι Ω Β

Ἡ ζωὴ καὶ τὰ πάθη του

(Τόμος Α')

**Ἐκυκλοφόρησε ἀπὸ τὴς ἐκδόσεις
τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
Σελίδες 366, Δραχ. 400**

**ΑΥΞΗΣΗ ΣΥΝΤΑΞΕΩΝ
ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.**

Με απόφαση της ύφυπουργού Κοινωνικών Ασφαλίσεων Ρούλας Κακλαμανάκη, που εκδόθηκε σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και την από 25.10.84 γνώμη του Διοικητικού Συμβουλίου του ΤΑΚΕ:

1. Αυξήθηκαν από 1.9.84, κατά ποσοστό 5οο, οι συντάξεις που άπονεμήθηκαν μέχρι 31.12.83 και αυτές που θα άπονεμηθούν, ύπολογιζόμενες στις άποδοχές της 31.12.81.

2. Ώρίσθη ως κατώτατο όριο συντάξεων που καταβάλλονται από το ΤΑΚΕ, για τούς συνταξιούχους λόγω γήρατος και άναπηρίας το ποσό των 16.800 δρχ., και για τούς συνταξιούχους λόγω θανάτου, το ποσό των 13.285 δρχ., από 1.9.84.

Ή έν λόγω άπόφαση δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. 880)18.12.84 τεύχος Β'.

**ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ ΚΛΗΡΙΚΩΝ
ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ**

Μνημόσυνο ύπέρ άναπαύσεως τών ψυχών τών κληρικών οι όποιοί έπεσαν κατά την περίοδο της ξενικής κατοχής, έγινε την Κυριακή 20 Ίανουαρίου στον Καθεδρικό ναό Αθηνών. Προέστη ό Μακ. Άρχιεπίσκοπος κ. Σεραφείμ που εκφώνησε και τόν έπιμνημόσυνο λόγο.

**ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ
ΠΡΟΣΒΟΛΗ**

Έντονότατη τηλεγραφική διαμαρτυρία εξέφρασε το Διοικ. Συμβούλιο του Ίεροϋ Συνδέσμου Κληρικών Ελλάδος προς τόν Πρόεδρο της Κυβερνήσεως, τόν ύπουργό Παιδείας και τόν ύφυπουργό Τύπου και Πληροφοριών, διότι ή ΕΡΤ 2 πρόβαλε «προκλητική και συκοφαντική ταινία» την έσπέραν της 16.1.85, με τίτλο «Παραμύθια πίσω από τή κάγκελλα». Δήλωσε δε ότι οι κληρικοί «εθισκόμενοι έν άμύνη θα διαμαρτυρηθούν από πόλιν εις πόλιν και από χωρίον εις χωρίον», διότι «συστηματικώς και σκοπίμως βάλλεται ή Έκκλησία και προσ-

βάλλεται άναισχύντως ό έφημεριακός Κλήρος».

Καθολική, έξ άλλου, αντίδραση, Κλήρου και λαού σημειώθηκε και στην Κατερίνη, όταν νεαροί περιφέρονταν την παραμονή της Πρωτοχρονιάς στις όδους της πόλεως και διακωμωδοϋσαν το σχήμα του Κληρικού. Ίερείς προσέτρεξαν επί τόπου για να άνακόψουν την πορεία του Καρναβάλου, ό δε Σεβ. Κίτρος κ. Βαρνάβας διεμαρτυρήθη στη χωροφυλακή με άποτέλεσμα να σχηματισθεί δικογραφία με την κατηγορία άντιποιήσεως θρησκευτικής στολής.

**ΙΕΡΑΤΙΚΕΣ ΣΥΝΑΞΕΙΣ
ΣΤΗ ΒΕΡΟΙΑ**

Μηνιαίες συνάξεις πραγματοποιούνται από έτών για το ιερατείο της Ί. Μητροπόλεως Βεροίας και Ναούσης, έπειτα από πρωτοβουλία του Σεβ. κ. Παύλου. Στη διάρκεια τους γίνονται εισηγήσεις πάνω σε ποιμαντικά, λατρευτικά και άλλα θέματα και άκολουθεί συζήτηση. Όπως μάς πληροφορεί το Δελτίο της Ί. Μητροπόλεως σε πρόσφατη συνάξη έγιναν οι εισηγήσεις: «Προετοιμασία και διαδικασία τελέσεως του γάμου» (π. Δημ. Κοψιδάς) και «Ή διοργάνωση της ένορίας» (π. Θεοφ. Καφετζής).

Παρόμοιες —χρήσιμες— συνάξεις πραγματοποιούνται σε πολλές Ίερες Μητροπόλεις.

**«ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑ»,
30 ΧΡΟΝΙΑ**

Τριάντα χρόνια άδιάκοπη κυκλοφορία έκλεισε το περιοδικό «Όρθόδοξος Ίπιστασία», όργανο της Ίερας Μητροπόλεως Κίτρος που εκδίδεται προνοία του Σεβ. Κίτρος κ. Βαρνάβα.

Πιστό στην Παύλεια παραγγελία που φέρεi κάτω από τόν τίτλο («τήν παρακαταθήκην φύλαξον, έκτρεπόμενος τās θεήλους κενοφονίας», Α΄ Τιμ. στ΄ 20), στάθηκε επί τρεις δεκαετίες φύλαξ και όρθόδοξος έπι-

στάτης του Χριστεπωνόμου Πληρώματος όχι μόνο της τοπικής Έκκλησίας, αλλά και πέρα τών όρίων της. Πρόσφερε όρθόδοξη διδασκαλία, έρμηνευτικά και έποικοδομητικά άρθρα, κείμενα άγιογραφικά, έόρτια, κοινωνικά, έπίσημα, έγκυκλίους, μηνύματα και χρονικά από την πλούσια ζωή και δραση της τοπικής Έκκλησίας.

Είθε να συμπληρώσει και το χρυσοϋν ιωθηλαίον, ύπό την πρόνοια του Σεβ. Μητροπολίτου Κίτρος κ. Βαρνάβα!

★

**ΝΕΟΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ
ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.**

—Παπαγεωργίου Γεώρ., ιερέυς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 29.406, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 548.667.

—Τζιαβάρα Παναγ., πρεσβυτέρα, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 25, σύνταξη 11.500, εφάπαξ 392.080.

—Άλευροπούλου Παρασκ., πρεσβυτέρα, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 31, σύνταξη 13.023, εφάπαξ 506.110.

—Χασάπης Ίωάν., ιερέυς, Δ)7, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 27.671, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 53.742.

—Θεοδώροπουλος Σωτ., ιερέυς, Β)4, έτη ύπηρεσίας 29, σύνταξη 28.334, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 499.291.

—Κολόμβος Μιχ., ιερέυς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 29.406, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 566.631.

—Γεωργιάδης Χρ., ιερέυς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 29.406, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 657.110.

—Ήλιάκη Άγάπη, πρεσβυτέρα, Δ)7, έτη ύπηρεσίας 13, σύνταξη 11.500, εφάπαξ 202.035.

—Ψύλλας Γεώργ., ιερέυς, Β)4, έτη ύπηρεσίας 35, σύνταξη 34.991, οίκ. επίδ. 1.816, εφάπαξ 634.725.

—Κόλλιας Άλέξ., ιερέυς, Γ)6, έτη ύπηρεσίας 32, σύνταξη 26.885, εφάπαξ 492.866.

—Τουρκόγλου Κυρ., πρεσβυτέρα, Δ)7, έτη ύπηρεσίας 13, σύνταξη 11.500, οίκ. επίδ. 3.132, εφάπαξ 218.645.

Στις παραπάνω συντάξεις χορηγήθηκε αύξηση 10οο από 1.1.84.